Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 18 октябрь, 1975 шу. • № 125 (5196). • Мах 2 кеп.

Колхозхойи совхозий болхлойи! Юрта боахама продукци яккхареи паччахьалкхенга йохкареи пятилетка заданеш кхоачашъелга тIагIертте вIаштIехьдаккха гIерта! Къовсам лоаттабе доаханга Iа дика даккхийтари бIаьстан балхашта тIехдика кийчо яри духьа, 1976 шера лакха хьувкъам кхебар духьа.

(СийлахЬ - йоккхача Октябрьски социалистически револющe 58 шу дизара хетадаьча КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

ТОАДЕ БАХАЧА НАХА ГIУЛАКХ ДЕЛГА

Укх тIеххьарча шерашка вай республике дукха хIама даьд торговлен быта служебан предприятей болх тоабара, къахьегамхоша чIоагIа хоатташ дола товараш дукхагIа дохкара, наха гIулакх делга тоадара. Цу дешай дукхагIа йоакхо е яьннай торговле, общественни кхачан, бытовой гIулакхаш деча организацей юкхьанцара партийни организацеш, цар дикка тоабаьб цу доакъой болхлошта юкъе бу кхетама болх.

Цхьабакъда, дукха ха йоацаш хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос белгал ма-даккхара, цхьайолча горкомашеи райкомашеи, райисполкомаша, торговлеи бахача наха бытовой гIулакх дечеи министерстваша, респотребсоюзо мел доагIар дац торговлеи бытовой гIулакхаш делгеи дегIадоаладара, КПСС XXIV съезда Директиваш йизза кхоачашъяра а предприятей болхлошта юкъе бу партийно-политически организаторски болх кердача декхараша дIадеххача тайпара эргабаьккха тоабара а. Из бахьан долаш бIарча хьаийцача торговлен бытовой гIулакхаш дареи 1971—1975 шерашка оттаяь планаш кхоачашъяц дукхача предприятеша.

Масала, цIенхаштта тIехьадусаш да торговлен бытовой гIулакхаш дареи материально-технически база дегIайоалаелга. ИйслагIча пятилетка дIадахача диъ шера паччахьалкхен торговле наькъагIа торгови сеть дегIайоалаяра хьахийцача ахчан 91 процент долчох мара пайда ийцабац, хIаьта бахача наха бытовой гIулакхаш ду объекташ хьалъеча — 66 процент.

Къаьстта воча хьал тIа да болхлой столовеш хьалъелга. Уж хьалъяра укх пятилетка задани 17 процент мара кхоачашъяьяц «Консервплодоовощ» объединене, «Чеченингушвино» объединене — 25 процент, «Чечинсельстрой» тресто — 41 процент, Нохч-ГIалгIай автотранспортни управлене — 61 процент. Шоай болхлошта столовеш хьалъяра цхьаккха хIама даьдац «Трансмаш» яхачеи опытно-экспериментальнии заводаша, кхыйолча предприятеша.

Цунца цхьана дукхача министерствашеи водомствашеи кхоачашъяц бахача наха гIулакхаш ду предприятеш хьалъяра планаш.

Торговле цхьайолча предприятешка, йасала, «Грознефта» УРС-е, машиннаькъа Грозненски отделене, кхычахьа а ледара лел гIулакх дара прогрессивни формаш юкъекхувлилга, базашкеи складашкеи доллаше а наха чIоагIа эшаш дола товараш хилац тикашка.

Надтеречни, Малгобекски, Заводской районашка, кхычахьа торгови болхлоша базархошка дохкар духьа дIалечкъаду тикашка денна ца хула товараш, цул совгIа моттигаш нийслу розничнии прейскурантнии мехаш лакхдеш, хIамаш ийерашца а заказчикашца а гIожа болаш, растраташ еш, къоалаш деш.

Халахете а, цу кхоачамбоацарий массанахьа а боаггIача тайпара мах бац, царца къовсам лоаттабара общественность оарцагIъяхац.

Цхьайола парте горкомаши райкомаши лерттIа хьежац торговлеи бахача наха бытовой гIулакхаш дечеи предприятей партийни организацей балхага, партийно-политически а кхетам балара а болх тоабара царна новкъостал дац. Масала, Старопромысловски, Веденски, Шалински, Урус-Мартановски а кхыйола а райкомаш соахкеи укх шереи шоай бюро цIаккха дийцадац торговлеи бахача наха бытовой гIулакхаш дечеи предприятешка партийно-политически кхетам балареи болх мишта бу. ХIаьта иштта во латт цу предприятей партийни организацеша администраце боахама гIулакхашта тIахьожам лоаттабелга, коммунисташа шоай уставнойи балхеи декхараш мишта кхоачашду хьежилга. Цудухьа Малгобекски, Сунженски, Заводской районашка геттара а кIезига партийни влияни ю торговлен бытеи предприятей коллективашта.

Торговлен быта служебеи болх беча наха кхетам балара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, дикаIбарий опыт йоаржаяра, из къонахчарна дIайовзийтара хайра хIама дац профсоюзнии комсомольскии организацеша. Дукхача коллективашка социалистически яхь коммунистически хьисапе къахьегара тIехьара болами моттийта вIаштIехьбаьккхаб, наставничество ćанна дола къонахчарна кхетам балареи цар профессиональни говзал лакхъяреи керда а пайдане а хIама ледара юкъекхувл.

Цхьайолча парте горкомашеи райкомашеи, райисполкомаша, предприятей кулгалхоша йоагтIача бесса йоакхо яц торговлен быта служебан кадраш хьахаржара а уж дIанийсъяра а. Масала, столовей заведующех, тикай, быта цIеной директорех 30 процентал дукхагIа бараш кхыметтел юкъера дешар чакхдаккханза ба. ХIанз а кIезига нийслаш цхьаннахьара балхара дIаваьккха е кулгалхо хила цхьаккха бокъо йоаца саг гIулакхе хьежавеш. Кхетадеш ма-хиллара, цу моча хIамах цIаккха а пайда баьннабац е барг а бац. Цунца цхьана кIезига хилац опыт яц яхаш балха дIа ца эцаш профессионально-технически училищаши техникумаши яьха кагирхой лелабу моттигаш. ХIаьта дукха тикаш, столовеш, мастерскеш болх хьабе кхоачамхилал нах боацаш я. Цо новкъарле ю бахача наха доагтIача тайпара гIулакх дара а паччахьалкхен планаш кхоачашъяра а.

Ховш ма-хиллара, производстве вай хьинаре къахьегар, вай пайдане а дика а салаIар дуккхача даькъе торговлен быта служебан болхлоех тийша да. Нагахьа санна тика тIа хIама эца е мастерске барзкъа дайта, е кхыдола хIама эшаш дахача ма-хетта гIулакх ца хилча, е цига гIожа къамаьл дича Iалаьмате новкъа хиларал, дукха ха йоаярал совгIа, воаш дергдолчох а доах вай.

Шоашкара цу тайпара гIалат ца доалийташ наха эздий гIулакх де деза торговлен быта служебан предприятей болхлоша. Из декхар кхоачашдара коллективашка беш бола беррига партийно-политически кхетам балареи болх тIабирзабе беза юкхьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, администраце. Керттердар да наха гIулакх дечар балха культура лакхъяр, уж тика тIа е мастерске веначa хIара сагаца Iимерза, царна товр де гIерташ хилар, торговлеи бахача наха гIулакх дечеи предприятей болхлой къахьегама дисциплина чIоагIъяр, цар профессиональни говзал лакхъяр. Цу гIулакха эггара хьалха эшар фуд аьлча, из торговлеи быта служебан болхлошта коммунистически кхетам лулга цIенхаштта тоадар, цу предприятей материально-технически база чIоагIъяр, кадраш хьахаржараи уж лерттIа дIанийсъяраи даим йоакхо яр, балха керда формаши толашагIа йола методаши юкъекхувлар.

Вайна хIаранена Iалаьмате чIоагIа эшаш а атта боацаш а болх ба торговлен быта служебан болхлоша бер. Цудухьа уж массане лоархIаш а сий деш а ба. Цхьабакъда цар а шоай низ дIакхоачар де деза эздийча тайпара советски наха гIулакх дара, цар хьашташ даккха гIалат доацаш кхоачашдара.

КПСС XXV СЪЕЗДА—ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

ПЛАН ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ

ХьажкIаш дика чуийцар Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза механизатораша. Ялата лаьрхIа дIайийнача 550 гектарах хIаране тIара 40 центнер фуалъаьха хьажкIаш чуера.

Механизатораштa юкъе ньржача социалистически яхье халланза хьалха латташ хьаьхкар Джунаидов Мухьмада, Ибрагимов Къоасама кулгалду звеньяш.

Дика хьоккхамаш даьхад цар. Джунаидов Мухьмада звенос ше лелаеча 150 гектарах хIаране тIара 42 центнер фуалъаьха хьажкIаш чуенай.

Иштта лакха хьувкъам кхебарах колхозхой вIаштIехьдаьннад паччахьалкхенга заданегIа 500 тонн дIаяла езача 1300 тонн хьажкIаш дIаяла.

Кхай тIара комбайн араьлча оахам де дIайолалу тракторaш. Цудухьа ха ца йойташ дика кийчо йир укхаза гурахьа юв культураш дIаера. ХIанз сиздаь дIахьош да уж балхаш.

О. ШАДИЕВ.

ХЬУВКЪАРГДА ЯЛАТАШ

Хьалха мехкдаьтта, газ лахара бурувдеттараша Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхозагара, дулхи шуреи йоаккхача № 1 йолча Грозненски совхозагара хьаийца хинна 30 гектар лаьтта пайда ийцачул тIехьагIа укх деношка юхаденнад боахамашта. Кастта цу совхоза кхы а 8 гектар лаьтта юхалургда мехкдаьттахоша.

Боахамашта юхадалалехьа мехкдаьтта отходаш, кхыйола нувхаш тIера дIа а йоахаш хьоанал дуккагIа йола лаьттан тIоа юхаметтаоттабу, юрта боахама культураш кхеяра лаьтта пайдана хургдолаш.

Из болх къаьстта дика кхоачашбу «Грознефть» объединене Старогрозненски автотранспортни конторерча бульдозеристаша Добрянский Анатоле, Фомин Ивана, Плотников Александра, Мозговой Василе. СменагIа 290 кубически метр лаьтта кIалтIадаккха дезача дийнахьа 400—440 кубически метр кIалтIадоаккх царех хIаране.

Шоай къахьегама толамаш хургйолча КПСС XXV съезда хетаду механизатораша.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ТIахьехамаша хьинар айдаьд

Грозненски района «Пригородный» совхоза механизатораш сихбенна зяба лаьтта оахаш ба. ХIара денна дукхагIа хул оахам даь кхаш.

БIаьстан юхье юв юртбоахама культураш дIаера лаьтта кийчдеча къахьегаш ба совхоза дикагIбола механизатораш Попов Сергей Всеволодовичи Малашин Владимир Ивановичи. КПСС XXV-гIча съезда сийна къахьегама вахте а этта къахьегача цар хIара дийнахьара шоай балха норма 150—160 процент кхоачашъю.

Механизаторий болх хьовзам боацаш дIабахийтара доккха новкъостал ду мастер-наладчика Р. И. Космина.

Уж кхоккхе а совхоза коллективо лоархIаши сий деши саг ва. Масала, хьаэцаргва вай, Малашин Владимир Иванович. Дика толамаш доахаш къахьегарах вай правительствас цунна еннай Ленински юбилейни медаль, иштта из белгалваьккхав дукха Сийлен грамоташ а ахчан премеш а ларца. Цун сурт хьалтеха доал совхоза а района а Сийлен доскаш тIа. Из ва совхоза парткома член, агитатор. Иштта вола саг шайтара- дика гIулакхаш карагIдувлаш къахьегаш хила ма везий. ХIаьта Владимир Ивановича из вIаштIехьа а довл.

СУРТА ТIА: Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически револющe 58 шу дизарта даь КПСС ЦК ТIахьехамаш Iомадеш ба «Пригородный» совхоза механизатораш (аьрдехьара аьттехьа) С. Попов, Р. Космин, В. Малашин.

А. ПОНОМАРЕНКО сурт.

БАРТ БОЛЧА КОЛЛЕКТИВЕ

ИйслагIа пятилетка чакхйоалача шера баьцадаараш кхедара план кхоачашъеча доккха дакъа лоац Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза кхоалагIча бригада коллективо. Бригадана тIачIоагIъяьча 90 гектара тIа помидораш, нарсаш, кабачкеш, ябакхаш кхею.

Эггара хьалха чуэца йолаяь нарсаш паччахьалкхенга йохкара план кхоачашйир. ХIара гектара тIара 180 центнер яьлар. Из планагIа яккха нийрхIачул 30 центнер дукхагIа я. ХIаьта цу культурах боахама хьахиннар лийрхIачул шозза дукхагIа да. Фуна дIайийна кабачкеш чуийца яьннай. Уж дIайийнача пхе гектарах хIаране тIара 420 килограмм яьннай, план 130 килограмм йолча. Деррига даьккха фу план проценташца лаьрхIача 300 я.

Дукхача шерашка болх беш хьабоагIача колхозхой баьцадаараш кхедара йоккха опыт я. ДIадахача шера хIара гектара тIара фуна лаьрхIа харбазий генараш 800 килограмм яьккхар бригаде. ХIара гектара тIара 760 сом цIена пайда баьлар боахама. Харбазаш кхее аьттув болаш хьалаш дацар укх шера. Цхьабакъда баьцадаараш кхедеча звеньяша дукха къахьийгар харбазаш дикагIа кхеяра. Хьийгача къих беркат даьннад. Паччахьалкхено дукха мах лу харбазий фух: хIара килограмма мах 3 сом 80 кепиг ба. ХIаьта планал совгIа еннача хIара килограммах цаI-ах мах совгIа лу. Цхьан гектара тIара 500 килограмм фу даьннад колхоза. Из шиъ ах план я. Цул совгIа боахама хьайбаш лелаерашка ши эзар тонн харбазий отходаш дIакхаьчай доахъара.

Боккха пайда баргба тхона фуна кхеяьча ябакхах. Цхьан гектара тIара ши центнер яккха лаьрхIадар оаха. Цхьабакъда хьалха латта агротехнически приемаш юкъе кхувлаш къахьийгача тха баьцадаараш кхелераша боккха толам баьккхаб. Шиъ план фу даьккхад. Цул совгIа доакъара база чIоагIъяра доккха новкъостал хиннад тха хьайбаш лелаерашта. 300 тонн отходаш яьннай ябакхех. Баьцадаарех фу хьадоакх оаха кхашка. ТIаккха продукци складе, ферме дIайохьийт.

Дукха къахьийгар оаха помидораш дIайийнача кхашка. Тхона техникаца новкъостал деча пхелагIча тракторно - кхаш лелаеча бригада механизатораша пхезза опрыскивани яьй. Дукха къовсам лоаттабир оаха садоахкача зенерча хIамаштеи культураштa хулача лазараштеи духьала.

Помидораштa бордосски жидкость йийттар оаха. Из бахьан долаш помидораш дика хьахилар.

Колхоза консервни заводага планагIа доагIа 300 тонн помидораш дIакхачийтай.

ЧIоагIа раьза болаш баркал оал тха баьцадаараш кхедераша шоашта новкъостал деча механизаторашта. Тешшамеи кхетамцеи кхоачашду цар шоай декхар. Къаьстта белгалбаккха безам ба са къонача механизатора Ярецкий Николая болх. Бригаде лелаеча ерригача культураштa обработка йир цо. Цо ший агрегатаца дIадийра деррига баьцадаараш. Тхона карагIдаьннар баьцадаараш лелаерийи механизаторийи кулгаша хьадаь да, къаьстта Ярецкий Николая.

Баьцадаараш дукхагIа дахара боккхача лоархIаме хилар лаьттана гIулакх делга тоадар. ХIара гектара йиъ центнер нитроамофос техар оахам дале, хIаьта фу дIадувча хана 50 килограмм суперфосфат кхачийтар.

Кхоачамболлаш удобренеш тайсача лаьтта хан-ханахьа хий дийхкар.

Тха бригаде дукха ба даим баьцадаараш кхедеш йоккха опыт Iоаяь нах. Цхьа барт болаш, хьалха латтача агротехнически методех пайда а эцаш хьинаре къахьег йоккха йоацача тха коллективо. ВIаши оагIув хьаллоацаш цхьана къахьег эрсаша, нохчаша, гIалгIаша, эрмалоша, украинцаша.

Дуккхача шерашка шоашкара хьоккхам телаш болх беш ба ветеран Айрапетьянц Балаханум Арутюновна, Попова Надежда Тимофеевна, Журавлева Екатерина Михайловна, Ганархоева Шовда, Байзулаева Ахьмала Хама-Маду, кхыбараш.

Иштта цхьа барт болаш хьинаре къахьегача тха коллектива мел доккха дале а декхараш кхоачашдулургхиларах дог тийша ва со.

Тха бригада коллектив кхыярел тIехьайиса дага яц. Цар дог раьза хинна хьаллаьцар хьайбашта Iан кхоачамхиллал доакъар Iалашдара бола КПСС обкома, республика Министрий Совета соцам, хIаьта цунца дувзаденна яь колхоза правленеи парткомеи решени. Полаш йолча торонех бизза пайда эцаш доакъар кийчдара деррига низаш оарцагIдьхар оаха.

Тха бригада баьцадаараш кхедераша колхозе массарел хьалха хьакха а хьекха МТФ дIаелар 7 тонн дика йол, хIаьта кхы а кхоъ тонн Iалашъе лерхI оаха.

КПСС XXV съезда бахама-боагтIа накъабахара социалистически яхь йоаржаярах болча КПСС ЦК соцамо дегаш айдаь ийслагIча пятилетка тIеххьарча шера задани толамца кхоачашъяра деррига низаш тIадахийтад тха баьцадаараш лелаераша.

Х. АМРИЕВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза баьцадаараш лелаеча бригада бригадир.

ТЕШШАМЕ ЛАРД ЕЛЛАЙ

Нохч-ГIалгIай республикаи Дагестанеи доазон юхе гIолла чакхдоалача Аксай яхача хи йистте хозача моттиге улл Гудермесски района «Восточный» совхоза шурий-товарни ферма. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдар духьа барттайна, хьайбай продукци алсамъяккхара ерриа торонаш оарцагIъяьха къахьегаш ба цу ферма хьайбаш лелаераш.

ЦIеча уголоке чувоаллача «Молния» яха къахьегама листок хьалтоха моттиг я. Со ферме хиннача дийнахьа арахийцача «Молне» тIа дувцар социалистически яхье хьалха Мурадова Умийша йолгеи, хIаьта ди хьалха хIара кхоабача Iаттагара эггара дукхагIа шура дояркас Хатаева Айзас яьккха хиннилгеи. Цу шин доярйаца къовса низ болаш хIанз ферме цхьаь цаI доярка яц.

Шинараш хьа а ийца дика доахан хьалкхедаьд царех хIаране. Шура яккхара шера планаш нийс бетта кхоачашъяьй. Цхьабакъда баьккхача толама дукха раьза бац доярк аш.

— Укх шера хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача нийс килограмм шура яккха лаьрхIад аз а Умийшас а, — йоах Хатаева Айзас.—ЛаьрхIар кхоачашде карагIдалац. БархIбархI килограмм мара йоаккхаялнзар. ЛаьрхIар кхоачашдара новкъарле йир Iаламо а тха балха тIа нийслуш долча гIалаташа а, — дIахо дувц Хатаева Айзас.—Бакъда, иттлагIча пятилетка хьалхарча шера хIара кхоабача Iаттагара дейнеи буси итт - итт килограмм шура яккха лаьрхIад оаха.

ЙоагIа йоакхо ю ферма кулгалхоша наьха балхацара материальни безам совбаккхара. Собране дувц дикагIболчар балха опытах, тIехьабусача хьайбаш лелаераша дувлийтача гIалатий бахьанаш гучадоах. Кхоачамбоацараш дIададахара лаьрххIа мероприятеш увттаю. Бетта итогех хьалхареи шоллагIеи моттигаш яьхача доярк ашта. Iаьсий лелаераштa, бежа Iушта ахчан премеш лу. Шу доладелча дешa эггара дукхагIа ахчан премеш Мурадоваси Хатаеваси ийцай, хIаьта Iаьсий лелаераштa юкъе — Мажаев Мохьмада. Цо кхедаьча Iаьсех цаI юкъера даьннадац шу доладелча денз. ХIара Iаса дийнахьеи бийсанеи 412 грамм дулх тIакхет, план 380 грамм йолча.

Шоай декхарех дика лоархIабу фермера кхыболэ къахьегамхой а. Цудухьа хьайбай продукци йоаккхача а хьайбаш дебадеча а дика хьокхамаш гойт ерригача коллектив o.

Иштта, дулх дохкара укх шерара план нийс бетта кхоачашйир. Ткъо тонн ехкача кхоачашхул паччахьалкхенга шура йохкара план а.

Боккха теркам тIабохийт ферме хьайбаш дебадареи доахана Iул тоадареи. Искусственни осеменени яиза хIанз ялх мара етт бисабац. ПланагIа хIара бIаь Iатта тIехьа 85 Iасилг хьалкхеде дезача хIанзле 87 кхедаьд.

Къаьна, шура кIезига лу доахан дIа а доахаш Iул тоадара 1973 шера даь ткъо, 1974 шера даь ткъаь итт—дерригачa а 50 шинар да ферме кхедеш. ТIадоагIача шера ткъо шинар доахана Iула юкъехецаргда.

ХIанз тIатеIIа Iан кийчо еш ба ферма болхлой. Хьайбаш чулатта цхьа помещени мара йисаяц ферме тоаянза. Арахьареи чухьнахьеи кIир техачеи, нувхаш дIаарайоахача транспортерий аьшках яьча оатхалашта уж мукх ца яийтара басар хьекхачеи, помещене дезинфекци йичеи кийча хургья из доахан чусоцадара.

— Уж деррига балхаш укх гаргарча деношка чакхдоахаргда оаха, — йоах ферма болхлоша.

Хьайбаш чулатта помещенеш тоаеш Висиитаев Юсапа кулгалду бригада я. Сихеи дикеи ду цун болхлоша шоаш хьедер. Къаьстта дика тоаяьй цар чура нувхаш арайоаха транспортераш, хьаьш. Къаьнача шин транспортера метта кердаяраш оттаяьй.

Хьайбашка Iа даккхийтара тоъамболаш да Iалашдаь гIожа а моша а доакъар. Чангара дIаиккхача деррига доакъар ферма коа дIаоттадаь латт.

Лоацца аьлча, иттлагIа пятилетка толамца дIайолаяра дика кийчо яьй «Восточный» совхоза хьайбаш лелаераша.

М. ХАМАТХАНОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани хилар.

Президиумо дийцар: «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа республика къахьегамхой депутатий Советаша беча организационно - массови балхеи из тоабареи хьакъехьара» 1974 шера 25 октябре Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето баь соцам кхоачашбеш къахьегамхой депутатий Совета Наурски районни исполкомо беча балхахи» «Сунженски района колхозашка колхозхой материальнии моральнии безам лакхбара принципаш лораярахи» дола дешаш.

Лийцача дешаех соцамаш тIаийцар.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо иштта тIаийцар «Къахьегама ветеран» яха медаль къахьегамхой йоккхача группана яларах дола Указаши «Дукха бераш даьча ноанашта «Нана-турпал» яха сийлен цIи ялара дош оттадарах» бола соцами.

СОВЕТСКО-ФРАНЦУЗСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

14 октябре Кремле дIайолаелар Франце Президентацара В. Жискар д' Эстэнацара Л. И. Брежнева, Н. В. Подгорне, А. Н. Косыгина, А. А. Громыко переговораш.

Переговорашка керттера уйла тIаяхийтар советско-французски юкъмоттига. Советски Союзаи Францеи юкъе шин оагIорахьара цхьана леладеча гIулакхий юкъмоттигера дешаш дувцача хана бакъбир шинна а мехка халкъий, дунеи халкъашта юкъерча машареи кхераизлени духьа уж дегIаккхувлара тIабирзабаь, керттердар СССР-аи Францеи юкъе цхьана леладеча гIулакхий принципаш а консультацей хьакъехьара советско - французски протокол а долаш долча цхьана оттадаьча документаш тIа белгалбаь иияь. ОагIонаша цхьетарра раьза а хиина бакъдир тайп-тайпарча доакъошка цу ларда тIа цхьана леладу советско-французски гIулакхаш дIахо дегIаккхувлара шерра торонаш хилар.

Дунеи халкъашта юкъера дешаш дувцача хана шинна а оагIоно хьакхайкадир, цхьана гIулакхаш леладареи кхерамзленеи йола Совещани Хельсинке толаме чакхъяларо европейскии дунеи политике керда аьттув бола торонаш хьаеллаш хиларах, цунна юкъе дакъа лоацараштa юкъера шин оагIорахьара гIулакхаш дегIаккхувлара шерагIа йола торонаш вIаштIехьйоахаш хиларах шоаш дог тийша хилар.

Корта болаш долча, доттагIала хьалашка еш я переговораш.

(ТАСС).

ФРАНЦЕ ПРЕЗИДЕНТ—СССР-е

15 октябре Туле вахар Французски Республика Президент В. Жискар д' Эстэн.

Ясни Поляне а вaха, цига сийлахь-воккхача эрсий писателa Л. Н. Толстоя музейга - усадьбага хьежар В. Жискар д' Эстэн.

Цу дийнахьа делкъел тIехьагIа Бородински тIемаисторически музее - заповедникe хилар веза хьаша, цунна улувбаьнна баьха французски паччахьалкхен деятелаш, хIаьта иштта СССР-ера Франце посол Ж. Вимон а.

* * *

16 октябре Москвера Киеве дIаваxар Франце Президент В. Жискар д' Эстэн цунна улувбаьнна баьха нахи.

Франце, Советски Союза, Украински ССР паччахьалкхений байракхашца егача Украина столицерча аэропорте Франце Президента накъавена вар Украина Компарте ЦК хьалхара секретарь В. В. Щербицкий, УССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. С. Грушецкий, УССР Министрий Совета председатель А. П. Ляшко, республика кхыбола кулгалхой.

Французски республикана керте латтачоа, кхыча хьаьшашта зизаш делар.

(ТАСС).

СССР ЛЕНИНСКИИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИ ПРЕМЕШТА ЙОЛЧА КОМИТЕТЕ

Москве Н. С. Тихонова председателал а деш дIайолаеннай СССР Министрий Советерча литература, искусства, архитектура даькъерча СССР Ленински Паччахьалкхени премешта йолча Комитета сесси. Цун балха юкъе дакъа лоац Москверча, Ленинградерча, союзни республикашкарча боккхийча культура деятелаша. Сесси хьож 1975 шера СССР Паччахьалкхен премеш яхара оттаяьча конкурса юкъеяхийта хьахержача произведенешкеи общественносто уж ювцара итогашкеи.

(ТАСС).

КОМСОМОЛЬСКИ ОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ШОАЙ СИЙ ЛАКХА ЛОАГТАДЕШ

Грозненски районерча «Загорский» совхоза производственни общественни вахаре хьинаре дакъа лоац комсомольцаша. Кьона болхлой ба производства хьалха латтараштa, дукха дика гIулакхаш дIадоладерашта юкъе.

Иштта, укх шера бIаьсти кхашка ялат дIаде араьлар 10 комсомольски экипаж, хIаьта гурахьа хьувкъам чуэцаш хилар комсомольско-кагирхой звено. Укх шерара хьувкъам хьинаре къа а хьегаш цIенбаь чуэца совхоза болхлой тIахьийхар комсомольцаша. Цига яьржача социалистически яхье котбаьннараш юкъе хилар кьона механизатораш Дугаров Мовлад, Камилов Расул, Зайпулаев Руслан. Царех хIаранна 3 эзар центнер совгIа ялат аьрдар.

Советски халкъо Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа фашизм эшаяь 30 шу дизар дездеча укх шера совхоза кагирхой «Сайнеи цу эIамигача саган хьалха» яхача девизагIа къахьегаш ба. Кьонабарий къахьегама хьинаро производства хьалха латтарий мугIарашка баьхар шофераш С. Аларханов, К. Шаипов, трактористаш Ш. Саламов, Р. Матаев, доакъар Iалашдераш П. Темуркаева, А. Гайтемиров, хьайбаш леладераш Л. Алиева, А. Эльмурзаев, кхы дуккха бараш санна бола кагирхой.

Кьоначар производстве долхаш дола толамаш комсомольски организаце шии болх нийсса вIаштIехьбаккхарах хьакиннад. Цун активисташа дукха ду социалистически яхьа боарам лакхбара, совхоза болхлой паччахьалкхен планаши тIанийца доккхий социалистически декхараши кхоачашдара оарцагIбоахаш. Яхьах хьахулаш дар шерагIа дIадовзийтара, яхье баьннарий хьоккамаш вIаши нийсдара, толашагIйола опыт йоаржаяра комсомольцаша дикка пайда ийбу пенгазетех, тайп-тайпарча беседаех, производстве хьалха латтарашца вIашагIкхетараш чакхдахарах, иштта кхычох.

Каст-каста чакхдоах совхозе комсомольски воскресникаш а. Цига дакъа лоацача дукхача кагирхоша шоашкара коммунистически хьисапе къахьегара масалаш гойт. Иштта комсомольцаша Я. Цымхаевас, А. Гайтемирова, А. Ховхарова, П. Темуркаевас, С. Довтхаджиевас тIехдика къахьийгар тIеххьарча воскреснике. Баьций хьоар доаккхача агрегата тIа болх беш планагIа 1,5 дакъа дезача цар 5 тонн баьций хьоар даьккхар. Иштта да укхаза комсомольцаша хьадеш мел дар а.

Хьинаре дакъа лоац цар общественни вахаре а. Халкъа дружинана юкъебоагIараш балха ди чакхдаьнначул тIехьагIа юртарча улицашка арабовл, цар лорабу наьха сатем, социалистически доалахьенга бIарглокх. Шии искусстваца нах гIадбугаш я дукхагIча даькъе кьоначa артистех латташ йола художественни самодеятельность, дика толамаш доах тIехьарча хана совхоза футбольни команда а.

Халахете а, «Загорский» совхоза комсомольски организаце да дIадаханза даргдоаца цIенхаштта кхоачамбоацараш а. Иштта, шоллагIча отделенерча цехови организаце эсала лелабу ВЛКСМ мугIарашта керда кагирхой юкъеозара болх, шии деккар ледара кхоачашду «Комсомольски прожектора». Цун штабо шии гIулакх тесса леладу, прожектористаша производственни участкашка рейдаш чакхъяхац. Цу тайпара ледарлонаш гучаювл комсомола комитето шии тIахьожам дагIбаьча кхычахьа а.

Комсомольцаша шии дукхдоацаш дийцар уж кхоачамбоацараш дукха ха йоацаш хиннача шоай отчетно-хоржамий собране. Шоай балха тIара дикадари водари къоастадаьчул тIехьагIа, организаце болх тоабара тIаберзабаь сонам тIанийцар комсомольцаша. Цу тIа белгалдаьккхад устаро дIадехараш дизза кхоачашдарах бола хIара комсомольца бехктокхам лакхбе безилга, секторий балха комсомола комитета тIахьожам лоаттабе безилга. Совхоза комсомольцаш вIаштта диазлагIа шоай секретаралла хержар кьона коммунист Э. Шаипов.

Цу собране совхоза ВЛКСМ комитета хьаелар комсомольски организацешта юкъерча яхьашка хьалхле яьккхарах хьожаль йола ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома Сийлен грамота.

А. ШАМСУТДИНОВ.

МАРИЙСКИ КАЬХАТА ЗАКАЗАШ ДЕРАШ

Марийски целлюлозно-каьхата комбината продукце йоккха парти Ирие дIаяхьийтай. ДIагаьрхIача доазол дехьа из 18-гIа заказчик я предприяте. Цун продукци кийю дуккхача социалистически мехкаша, Англе, Франце, Азеи Африкеи дегIадоагIача мехкаша.

Марийски комбинат — технически каьхат арахецаш Европе йоккхагIа ярех предприяти я, хIаьта из каьхат эшалга дерригача дунен тIа а тIехь-тIехьагIа совдоалаш а да. Из доацаш мегац телевизораш, радиоприемникаш, нийса прибораш, чоалхане, машинаш хьаеча, эшаш да из кинематографисташта, метеорологашта, лоращта... Предприяте 30 совгIа тайпара арахец из.

— Тхо масса хана кийча да тхоай опыт, технически кердадар дIаловзийта, — йоах комбината директора Лобанницкий Леонида. — Тхоца Iомалуш хиннаб Болгарера, Румынера, Польшера, Чехословакера каьхат дераш.

ЗАХАРОВ Григорий,
АПН корреспондент.
г. Волжск.

КАЗАХСКИ ССР. Павлодарски область. Ермаковски ГРЭС-е лаьрхIача хацад кхо бутт хьалха болх бе йолайлийтай тIеххьара — бархIлагIа энергоблок. Из йолайлийтарца шии проектни мощностах — 2 миллиони 400 эзари киловатт — болх бе йолаеннай станци.

СУРТА ТIА: бархIлагIча энергоблока автоматика система нийсъеш йола группа.

В. ДУХАНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭНЕРГОРЕСУРСАЕХ ПАЙДА ЭЦИЛГА ТОАДЕ

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитетеи цун моттигерча органашеи даьча социамашка хьежжа энергоресурсаех пайда эцилга мишта латт хьожаш 1975 шера ялх бетта 65 тохкам баьб. Цу балха юкъе дакъа лоацаш хилар 1000 халкъа тIахьожамхой халкъа боахама тайп-тайпара специалисти. Уж гIулакхаш чаккдахар бахьан долаш республика предприятеша 12,7 миллион киловатт сахьат электрическии 70 эзар гикокалорий йIовхален энергена кхом баьб.

Электрически энергена кхом белга керттерча даькъе Iалашдаьд энергетически оборудованех дикагIа пайда эцаре совлен из йоаелга дIадаккхари бахьан долаш. Зехьа йоаеш йолча энергена кхом бара аьттув боалийташ хIама хилар Iанарца телаш хиннача йIовхала меттел дIоахдаь хий кецилга Iалашдар, теплосеть каннахьа тоаяр, хIаьта иштта даьттан кIаларчеи тIерчеи коммуникацешта изоляци яр.

Укх шера май бетта халкъа тIахьожама республикански комитето шии заседане дийцар доагоро-энергетически ресурсаех пайда эцара гIулакх «Грознефтехимзаводы» объединене предприятешка мишта вIаштIехьдаьккхад. Цига белгалдаьккхар В. И. Ленинеи А. Шериповеи цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашка йIовхала-энергетически ресурсаех дикагIа пайда эцара де мел эшар ца делга. 1974 шера цу предприятеша энергоресурсашта кхом бара заданеш кхоачаш ца ярал совгIа боарамал дикка совгIа дIаяхийтай уж. Из нийслургдацар нагахьа санна энерги дIаахийтара оттаяь мероприятеш кхом бара оттаяь заданеш кхоачашъелга Iалашдеш хинна яларе. Иштта, А. Шерипова цIерагIча заводе боарамал тIех йоаь электрически энерги 4703 эзар киловатт сахьат, доагор — 7 эзар тонн, йIовхала энерги — 24474 гикокалорий хилар.

Укх карарча шера хьалхарча квартале цу заводашка электрически энергена, йIовхала, доагара кIезиг-дукха кхом баь баде а цу хьакъехьа оттаянь заданеш кхоачашъяра [illegible] продукци хьаеча хана энергоресурсаш боарамагIа дIаахийтара болх лерттIа вIаштIехьбаьккха боацилга. Технико-экономически декхараша дIа ма-деххара уттаяц цига энерги дIаахийтара нормаш. Конденсат юхадерзадара шоаш тIанийца декхараш кхоачашдацар, кхыдола кхоачамбоацараш хулийтар. «Грознефтехимзаводы» объединене кулгалхоша, ма-боагIа тIахьожам лоаттабацар шоай предприятешка доагоро - энергетически ресурсаех пайда мишта эц хьожаш, цу хьакъехьа царна доагIаш дела новкъастал дацар.

Из ледарло йир бахьан долаш В. И. Ленина цIерагIча завода керттерча энергетика С. Н. Ольховскена выговор, цу завода директора Б. П. Филатовнеи А. Шерипова цIерагIча завода директора Л. Т. Болотовнеи боагIаш бола бехк бир республика халкъа тIахьожама комитето.

Халкъа тIахьожама республикански комитето ше цу гIулакха тохкам беча хана лакхе йийцача заводашка энергоресурсаш дIаухийтилга кхом беш леладайтар духьа кхы тIа мероприятеш оттаяйтар царга, тIаккха уж кхоачашъяра хадданза тIахьожам лоаттабелга хьадийхар предприятей халкъа тIахьожамхошкара. Цу дерригнех дика пайда баьлар. Укх шера ялх бетта В. И. Ленина цIерагIча заводе кхом баьб 1458 эзар киловатт сахьат электроэнергена, 16 эзар гикокалорий йIовхала энергена, 1050 тонн доагора. Энергоресурсашта кхом бе аьттув баьннаб цу юкъа А. Шерипова цIерагIча заводе а.

Из де вIаштIехьдаьннад электроэнерги кхом беш дIаахийтар, технологически установкай пийшкашка чутехка доагор дIаахийтара процесс тоаяр, тайп-тайпарча гIулакхашта йIовхала энерги лоаттаяра хадданза тIахьожам лоаттабар бахьан долаш. Цу даькъе шоаш беш бола болх «Комсомольски прожектора» штабаца цхьана лелабу цу предприятей халкъа тIахьожама группаша.

Иштта, Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахачу заводе доагоро-энергетически ресурсаш кхом беш дIаахийтара тIахьожам лоаттабар духьа лаьрхIа штаб вIашагIъеллай. Цар хIанзле керттерча технологически цехашка 4 рейд яьй, цу даькъе шинъ бийсанара яр а йолаш.

Лостам болаш лелабу шоай болх «Красный молот» завода халкъа тIахьожамхоша а. «Комсомольски прожекторца» цхьана хьалхарча ах шера 49 тохкам баьб цар энергоресурсаех пайда мишта эц хьожаш. Из деча хана цIенхаштта кхоачамбоацараш хьагучадаьхар боарамал совгIа тоIадаьфу доадеш хиннача кузнечни цехе, иштта Iы йоаеш хиннача пийшкий боахаме. Халкъа тIахьожамхоша хьалха даккхарца эшача хана мара сердал ца хулга, делкъа хана трансформаторашка болх ца байтилга Iалашдир. Завода керттерча группа даим тIахьожам лоаттабу ше тIанийца организационно-технически мероприятеш кхоачашъяра.

Энергоресурсаш кхом беш дIаахийтара тIаерзаяь дукха мероприятеш чакхъяьхай «Старогрознефть» НГДУ халкъа тIахьожама группа (председатель нов. И. Г. Дрига).

Старопромысловски халкъа тIахьожама районни комитето тохкам баьчул тIехьагIа районна цхьайолча предприятеша доагоро-энергетически ресурсаех пайда ийбеча [illegible] цIенхаштта кхоачамбоацараш хьагучадаьхар. Иштта, «Трансмаш» заводе хьалхарчеи шоллагIчеи кварталашка йоагIачул дикка тIех йоаьй энергоресурсаш. Цига дукхача трубопроводашта яь термоизоляци ехай. Из бахьан долаш дукха йIовхал зехьа йоаю. Энергоресурсаш ца йоайтара организационно-технически мероприятеш оттаяь яц, доагор, газ, Iы дIаахийтара йоагIаш йола учет лелаяц.

Халкъа тIахьожама республикански комитето а цун моттигерча органаша а беча тохкамаша хьахьокх энергоресурсаех пайда эцара даькъе кхы а дукха резерваш йолга. Цу хьакъехьа бе боагIаш бола болх бара оарцагIвала веза хIара халкъа тIахьожамхо. Цу гIулакха [illegible] штабаш, посташ вIашагIъеккха баьхьа хургда къаьстта из гIулакх ледара латтача предприятешка.

И. БАШИРОВ,
Д. МИЗЯКОВ,
Нохч-ГIалгIай халкъа тIахьожама комитета инспектораш.

Кхоана—кхачан промышленноста болхлочун Еррига союзни Ди

ЦIЕЙГА—ДИКАЧА ТОЛАМАШЦА

Социалистически общества керттера дерхIар да советски халкъа материальни хьал-торо лакхъелга, бахача наха тIа-тIа дукхагIа эша товараш цамотта дукхагIа арахецилга.

Из доархIаме социально-экономически декхар кхоачашдеча доккха дакъа кхоач йа хача наха хадданза кхачан продукташ лоаттае езача кхачан промышленностага.

Коммунистически партеи Советски правительстваи чIоагIа уйла тIайохийт промышленноста из дакъа дегIадоаладара. Алхха нийслагIча пятилетка шерашка кхачан, дулха-шурий, чкъаьрай промышленность дегIайоалаярга дIалохийтаргда 14 миллиард гаргга сом.

Кхачан промышленность дегIайоалаяра парте еш йола йоакхо шаьра бIаргагу вай республикага хьежача. Сийлахь-боккхача Октябрал хьалхагIа Нохч-ГIалгIай территоре тIа ши винокуренни, масех кондитерски маьлх юч кустарни предприяти мара ца хиннача метте, хIанз республике болх беш я кхачан промышленноста дулха, шурий, консервни, шекара, маьлх йотта, чхьагIер доаккхача, кхыча доакъой 43 йоккха предприяти. Царна доагIача даькъа кхоач республика промышленносто реализаци еча продукце еррига объемах 14 процент совгIа.

Укх тIеххьарча шерашка республике хьаьнъяь гор. МагIалбикера маьлха заводи, шурий заводи, Нальсар-Кертарен ВаларгатIарен шурий заводаш, Знаменски чхьагIара завод, цхьайола кхы объекташ.

ХIанз Грозненски шурий комбината реконструкци еш латт, хIаьта чакхъяьлча цо йиш хулийтаргъя цун шура чакхъяккхара низ цхьан смена 150 тоннага дIакхоачабе.

Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста болхлой доккхийча производственни толамашца накъабоагIа шоай цIейна. КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяр духьа къовсам а лоаттабеш, цар хьинаре дакъа лоац нийслагIча пятилетка заданеш хадал хьалха кхоачашъяр духьа лелаеча социалистически яхье.

Партийни организацей кулгалца кхачан промышленноста дуккха а дукхагIа йолча предприятей коллективаша хадданза шерагара шерага кхоачашъю продовольственни товараш хьадаран царна реализаци яран шоашта оттаяь заданеш.

НийслагIча пятилетка 4 шера республика кхачан промышленносто бIарча хьинацаца планал совгIа реализаци яьй 20 миллион гарггача сома маьха продукцена. Цу юкъ 11,4 процент дукхагIа даьккхар дулх, маршаш хьсапера хIамаш — 14 процент, бежана даьтта — 16,4 процент, мерза хIамаш — 10,9 процент, генарий даьтта — 34 процент дукхагIа.

Кхачан промышленностерча къахьегамхой хьинар къаьстта чIоагIа айдаьд КПСС XXV съезд гулъяра хьакъехьарча КПСС ЦК апрельски (1975 ш.) Пленума решенеш съезда даха ма-доагIара наькъадахар духьа социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа КПСС ЦК ае баьча социамаш. Съезда сийна лелаеча социалистически яхьа юкъе а нха, кхачан предприятей еррига коллективаша шоашта доккхагIдола социалистически декхараш тIанийцад.

Масала, кхачан промышленноста министерства предприятей коллективаша дош дениад 1975 шера планал совгIа, хьалхагIа тIанийца хиннача декхарашка лаьрхIача 320 эзар сома меттел, 600 эзар сома маьха йолча продукцена реализаци е а хIаьта 1976 шера январь — февраль беттай план съезд хьаелла ди хьатIаотташ кхоачашъе а аьнна.

Дукхача коллективаша сийленца кхоачашду шоаш тIанийца декхараш.

1975 шера ийс бетта планал совгIа 3250 эзар сома маьха йолча продукцена реализаци яьй Нохч-ГIалгIайчен кхачан промышленноста предприятеша, цу даькъе: Грозненски дулха комбинато — 1507 эзар сома, кхачан промышленноста министерства предприятеша — 860 эзар сома, «Чеченингушвино» объединене — 1214 эзар сома маьха, н. кх. дI. Цу юкъа, дIадахача шера цу ханаца нийсдича, 10 процент дукхагIа даьккхад дулх, маршаш марша хьсапера хIамаши — 7 процент, цIенача шурий продукци — 5 процент, макаронаш — 15 процент, генарий даьтта — 16 процент дукхагIа.

Белгалдаккха доагIа, продукци дукхагIа хьаелгеи цунна реализаци елгеи керттерча даькъе къахьегама овсарле лакхъяра чотах хулаш хилар. Масала, производстве балха волча цхьан болхлочоа лоархIеш 1975 шера 9 бетта баь болх соахка цу ханна баьчунца нийсбича 15 процент дукхагIа хиннаб макаронни фабрикеи Червленски чхьагIара заводеи, № 15 йолча Грозненски даьтта доаккхача заводе — 12 процент, дулха комбинате — 8 процент.

ЧIоагIгIа уйла тIайохийт арахецача продукце дикал лакхъяра, ассортимент шеръяра. Алхха кхачан промышленноста министерства предприятешка укх тIеххьарча шерашка арахеца йоланьй 60 совгIа керда тайпа маьхкабулкай, кондитерски, макаронни хIамаш, корта ца бохабу малараш. НийслагIча пятилетка шерашка кагийча тIормигашка а йоахкаш йоккха макаронни кондитерски хIамаш дукхагIа хиннай — хьалхарьяраш 38 процента шоллагIъяраш 25 процента.

Нохч-ГIалгIайчен кхачан промышленноста предприятей коллективаша даьха толамаш — болхлой, гIулакхерча наьха, инженерно-технически болхлой къахьегама хьинар чIоагIгIа айдаларах, социалистически яхь низ болаш лелаярах, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахамий кулгалхоша чIоагIгIа организаторски болх барах хьахинар.

Республика кхачан промышленносте болх беча беррига 32 эзар болхлоех, гIулакхерча наьх, инженерно-технически болхлоех 29 эзар сог социалистически яхь лелаеш ва, 15 эзар совгIча саго коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоац. Коммунистически къахьегама ударника цIи лелаю кхачан промышленностерча 7150 болхлочо, 171 бригадо, 61 цехои участкои. ХIаране ше-шоай пятилеткаш кхоачашъяьй кхачан даькъерча 180 болхлочо. Паччахьалкхенга ялат, баьцадаараш, сом, дулх, шура йоахкара пхе шера план кхоачашъяьрах 1975 шера 1 августа рапорт делар «Консервплодоовощ» яхача объединене «Новосельский» совхоза коллективо.

Кхачан промышленноста предприятешка къахьегаш дукха ба шоай гIулакх дукхадезаш бола башха-дика нах. Царна юкъе: Грозненски маьлха комбината маьлх йотта мастер Мнацаканов Аршак Бабаевич, Назрановски маьлха завода бод лелабер Хапичева Билала Фадиман, макаронни фабрика бригадир Орехова Тамара Васильевна, № 15 йолча Грозненски даьтта доаккхача заводера сушильщица Асуева Шумисат, Аесински консервни завода яьш кхехкадер Жихарева Ольга Николаевна, Гормолкомбината наладчик Бойко Иван Семенович, дуккха кхыбараш.

Цхьабакъда, кхачан промышленноста болхлоша даьха дика толамаш белгалдоахача хана, хьоаха ца деш дита йиш яц долаш дола кхоачамбоацараш а. Кхачан промышленноста предприятеша масса за а Iалашдац колхозашкеи совхозашкеи хьалхдевь юртбоахама бедали хьайбай продукташи шоай ханнахьа дIачуэцилгеи кхоачам болаш пайда эцаи продукташ дукхагIа яхара, цар ассортимент шеръяран дикал лакхъяран долча кхоачамех. Цхьайолча предприятешка къовсам эсала лоаттабу хIамаш зехьа йоаярцеи пайда хьа ца луш вуахьа дIаахийтарцеи, социалистически доалахье шии метта лоаттаелга Iалашдац, стандартни йоаца продукци арахец.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, боахамий кулгалхой, республика кхачан промышленноста берригача болхлой декхар сенах латт аьлча, из латт, коллективай низеш балха тIара кхоачамбоацараш дIадахара, къахьегама овсарлеи производства эффективности ма-могга лакхъяра, чурча кхоачамех пайда дукхагIа эцара, толашагIа йола опыти Iилмена карагIдаьннараши производствана [illegible] делга, цар ассортимент шеръелгеи дикал лакхъелгеи, КПСС XXV съезда сийна тIанийца социалистически декхараш дизза кхоачаши тIехкхоачаши делга.

М. ЛЕЩЕВ,
КПСС обкома йигача, кхачан промышленноста а торговле а отдела заведующе заместитель.

БУРЖУАЗНИ ЦХЬА ТЕОРИ ХУВЦАЯЛАР

Промышленни производства ерригача объемага диллача хIанз Советски Союзо Европе хьалхарча моттиген дунен тIа — США-л тIехьагIа — шоллагIча моттиген я Советски Союз. Из вIаштIехьдаьннад советски экономика хадданза дегIаахар — капиталистически мехкашка хулаш йола кризисаши спадаши йоацаш дегIа хар бахьан долаш.

Цу гIулакхашка диллача къаьстта дена дацар 1974 шу а. Цу хана, масала, США-я ФРГ-еи промышленносто, пул хьалхагIа дIадахача 1973 шерарчул эх процент кIезигагIа елар продукци. Японе, промышленни производства объем ши процент лохъеннай. ХIаьта СССР промышленность ду юкъа бархI процент дIахьалхашкахьа яхай. Цу тIа а, нагахьа санна вай мехка къаман доход США-чох 31 процент, хIаьта промышленни производство — американскичох 30 процентал кIезигагIа хиннаяле 1974 шера уж цифраш — хьалхаръяр 66 совгIеи шоллагIъяр 80 гарггеи процент яр.

Селлара сихеи хадданзеи СССР экономика дегIаахаро социализма идейни моастагIашта затем лац. ХIанзалца хьа карагIдаьннараш харцдениэ ца кхоачаш биса уж дIахо йолача хана вай халкъа боахам толаме дегIаахара торонаш шекои тIа оттае гIерт. Цу гIулакха буржуазни политически экономика архивашкара хьаувзаду «эшалуш латтача къахьегама овсарлен закон» олаш дар. Из дар советски экономика дегIаахара «темпаш йовра теорена ларде диллар а. Цу «теорега» диллача Советски Союз дегIаахара лакха темпаш йолчеи керттерча капиталистически мехкаша хIанзле чакхъяьккхачеи индустриальни дегIаахара стадена юкъера йоалаш латт. СССР «экономически ондала стаде» чу елча, йоах, цо шийна тIеххьа дегIаахара лакхача темпех йоаккхаргья из — эггара хьалха къахьегама овсарле лакхъю темпаш лохъялара чотах. Из вывод нийса лоархI, белгалаьлча, К. Ландауэр, Г. Шредер, Т. Уолф, дуккха кхыбараш санна болча буржуазни экономисташа.

ДегIаахара темпаш йовра «теоре» бокъонца дола маIан кхетаде хала дац: советски экономика дегIаахара сиха темпаш социалистически а капиталистически а производстве хулаш дола «юкъарча экономически» законех хьахинна хIамаш да яхаш хьаккхайкаю. Цу законаша дIахо экономика дегIаахара темпаш дIахо лохъяларга кхоачаергья, йоах, СССР. ХIаьта долче, ВIашагIкхийттача Штаташца лелаеча экономически яхье котъяла аьттув болаш яц Советски Союз.

«Хьалер лаьгIдалара закона» харц маIан марксистски литература тIа хьагучадаьккхаи практике хьахьеккхаи дукха ха я. Цу «закона» цхьан даькъах йола догма йоха а еш, В. И. Ленина а яздаьд, из «юкъедоаладе мегаргдолаш да кувца ца луча хьал тIа йолча технико, кхычарга хьежача, кхы тIа а дIаухийтача къахьегаман капиталан Iалаьмате готтига доазош — увттадеш хиларга диллача. Универсальни закона меттел вайга кхоачар, долче, эггара лакхагIча боарамера относительни «закон» — сов а из относительни хиларах цхьанна а кхыча «закона» хьакъехьа... къамаьл хила а ца эшаш дола «закон» да «(Соч. биззара гуллам т. 5. оагI. 101—102). Из «закон», яьхад В. И. Ленина, «цхьанна а тайпара мегаш дац техника прогресс йолча хана, производства епособаш эргаювлача хана; алхха относительни условнии из юкъе даккха мегаргдолаш йола ха техника хувца ца луш юсар мара яц» (Соч. биззара гуллам, т. 5, оагI. 102).

Цу ленински положенешта дог теша а деш хьагучадоаккх реакционни идеологаша «СССР-е промышленни производство «дегIаяра темпаш йоврах» йола вывод ювзаш дола «хьалер эшалу закон» цхьаккха корта боацаш хилар.

Социально - экономически духьаленех мукъа йоача, хадданзаи сихеи йолача Iилма-технически прогрессо къахьегама овсарле хадданза лакхъхулгеи общественни производства эффективность дукхагIа хулгеи Iалашду социализме. Из бахьан долаш тешаме вIаштIехьдовл социалистически паччахьалкхе дегIаухача дерригача лагIашка экономика дегIаахара тешшаме лакха темпаш хьаллоаттае. Практико бакъду, из вывод къаьстта хIанз, вай экономика дегIаахара даькъерча интенсивни факторий лоархIам чIоагIбаларо Iилма - технически прогресса темпаш а хIаьта цу тайпара материальни производства дерригача доакъошка къахьегам овсарле а дикка лакхъе йиш хулийтача хана. Масала, нийслагIча пятилетка укх тIеххьарча диъ шера (1971 — 1975 шш.) хIара шера юкъера лаьрхIача къахьегама овсарле лакхъялара темпаш промышленносте 6 процент хилар, 1966 — 1970 шерашка 5,8 проценти 1961 — 1965 шерашка 4,6 проценти мара ца хиннача метте. Нагахьа санна общественни къахьегама овсарленах, вешта аьлча материальни производстве балха волча цхьаннена лоархIаш йоаккхача къаман дохода дукхалах аьлча, из 1961 — 1965 шерашка 29 процент лакхъеннай, хIаьта 1966 — 1970 шерашка — 37 процент. Укх карарча пхе шера 38 процент лакхлургья из. СССР ЦСУ даннешка диллача, 1971 — 1974 шерашка къахьегама овсарле лакхъяра чотах 84 процент дукхагIа хьаьнй промышленни продукци, промышленносте 8 миллион совгIча сага къахьегам кхобелга Iалашдаьд.

Къахьегама овсарле сихагIа айяра ларда тIа лакхъю вай мехка экономика дегIаахара темпаш. Масала, нагахьа санна 1971 — 1972 шерашка СССР къаман доход 10 процент, хIаьта промышленни продукци 15 процент хIана хиннаяц аьнна дукхагIа хиннаяле а, пул тIехьагIарча шин шера (1973—1974 шерашка) уж хьоккхамаш — хьалхарбар 14 процентагеи шоллагIбар 16 процентагеи кхаьчар.

Вайна ма-гарра, цу фахташа тешал ду, советски экономика дегIаахара темпаш къахьегама овсарле лакхлулга лаьгIдалар бахьан долаш йоа яхаш махбузехьарча цхьаболча специалисташа деш дола лоархIамаш кIал ло боацаш да. Эггара хьалха халкъа боахам планагIа лелабеш хиларах, Iилма - технически прогресса наькъа тIа духьаленаш ца хиларах, къахьегамцара керда стимулаш гучаювларах, массане яхь дегIаахарах белгалъювлаш йолча социализма оалапарча социально - экономически совленаша Iалашъю социалистически общественни производства лакха динамизм, цун эффективность хадданза дегIаухилга.

ХIанз цхьабола буржуазни тохкамхой а (Р. Хатчинг, С. Кон, Л. Терджон) мукIарал деш боагIа «боахам лелабара советски система къаман ресурсаш оарцагIьяха, царех пайда дикагIа эца, цу ларда тIа йоккхача экономически прогрессага кхача» низ болаш хилара.

Иштта белгалйоалаш а американски конгресса экспертан Д. Норена яьча выводех цаI. Советски промышленностерча къахьегама овсарлен хьакъехьа ше доклад еш бакъдар бакъ ца дича валанзар из: «СССР промышленность сихха дегIаахар дукхача даькъе болхлой низа ресурсаеи керттерча фондеи пайда эцара эффективность дукхагIа хилийта йола лакха темпаш бахьан доалш да. «ТIехьа тIайоагIача хана общественни къахьегама овсарле лакхъяра темпаш сихъе йиш хургья Советски Союзага Iилманеи техникаеи керда карагIдаьннараш сихдаь производствана юкъеиххаьяра наькъаца» яхача гуччахьарча фактаца а тIехьа ба цхьабола буржуазни экономисташ.

ХIанзара экономика дегIайоалаяра боккхача лоархIаме да кадраш кийчъелга вIаштIехьдаккхар. Цу даькъе капитализмаца гарга шеко йоацаш йола совленаш социализмага я. БIарчча халкъа боахам чу а лоацаш Советски паччахьалкхено планагIа айбу къахьегамхой культурно-технически боарами квалификаци. Масала, 1974—1975 дешара шера дешара массе тайпо чулаьца вар бахача нахах 85,8 миллион саг. Мехка халкъа боахаме болх беш болча болхлошта юкъе 75 процент совгIа барий лакхерей юкъереи (йиззай йизза йоацеи) образовани я. ХIара шера промышленни болхлоех 1-5 даькъо производстве балха боллашехьа а лакхъю шоай квалификаци. Къаьстта уйла тIайохийт профессионально - технически училищашка гIоллеи духхьал предприятешкеи квалифицированни болхлой кийчбара.

Цхьабакъда социалистически производства эффективность лакхъяра керттера воздействи ю къахьегама овсарле дIахо лакхъяр, керттерча производственни фондех хьахур алсамдаккхар, продукцега дIайолха материалаш кIезигъяр духьа лоаттабеча къовсаме тахан СССР-е юкъмоттигера дакъа лоархIаш йолча Iилма - технически прогрессо. НийслагIча пятилетке технически прогресса чотах лакхъе лерхI еррига лакхъергйолча къахьегама овсарлен кхаьдаькъах ши дакъа гаргга.

Пятилеткаш дIадахача диъ шера дукха болх баьб керда техникаца производство кийчъяра, прогрессивни технологи караерзаяра, отраслена чуъьара пропорцеш эргайоахаш тоаяра, керден эффективнегIа долеи продукце тайпаш дукхагIа арахецара. Машиностроене, химически мехкдаьтта химически промышленноста а хIаьта иштта энергетика а лоархIам 1970 шера 31 процентагара 1974 шера 35 процентага кхоачаш лакхбеннаб.

Iилманеи техникаеи карагIдаьннарех халкъа боахаме пайда эцара тIаерзаяь мероприятеш чакхъяхаро нийслагIча пятилетка шерашка 40 — 42 миллиард сома экономически эффект лургья. 25 эзар гаргга хьадага а лоацаргья, 19 эзар совгIа керда хьае а йолаергья машиностроене изделеш, 4 эзар тайп-тайпара химически продукташ. Керттера производственни фондаш сиххеи планагIеи кердаяхарца укх пхе шера промышленно-производственни персонал 39 процент фондашца дукхагIа кийчъе лаьрхIад, 1966—1970 шерашка 34 процент мара ца хиннача метте. Советски экономика лоархIамегIарча доакъой технически боарам селлара чIоагIа лакхбарах общественни производства эффективность дIахо лакхъяра низ бола материально - технически база хургья.

Игорь ВИНОГРАДОВ,
экономически Iилмай кандидат.

(АПН).

УЖ ХЬИНАР ДОЛАШ БА

Укх бригада коллектива юкъе цхьаккха вац орден, медаль йолаш. Кхийнадац цар хIанз а уж яха. Цхьабакъда бригадера нах, цар гIулакхаш дайзачоа цхьаккха а шеко яц из дерригa а цар хургхилара: къахьегама доккхий толамаш а деза совгIаташ а. Вешта, цу тайпарча наха-м совгIаташка дог доахаш дац шоаш деш дар, из дац царна керттера дар. Керттера да къахьегамах безам эца ховш, пох салоIам бе ховш хилар.

Ювцар Грозненски кондитерски фабрика розничии цеха комсомольско - кагирхой бригада я. Бригадера беррига мехкарий, цхьаннега - шиннега дениз дIайиккхача, болх беш бола кхоачаш шу а дац. Цхьабакъда, ца ховш нийсденна дац, предприяте кулгалхоша фабрика дикагIйолча коллективай цIераш йоахаш хьалхарчарна цар цIи яккхар. Болх беш бола массеха бутт мара беце а, бригадера мехкарий Плешкова Таня, Савинова Валентина, Козлова Люба иштта кхыбараш а укхаза бовза дукха ха я. Кхачан промышленноста болхлой кийчбеш йолча № 12 профессионально - техниченски училище деша багIаш производственни практикагIа баьхка хиннаб комсомолкаш укх предприяте.

Профтехучилищера практикагIа баьхкача кагирхошта шоашта дулуш дола новкъостал дой а, царех шоай предприятена болхлой хургхиларах дукха ца тешаш хул производствера кадрови болхлой: хIанз а дукха моттигаш нийслу кьона болхлой цхьанахьа ца совцаш. Цхьабакъда, шоаш практикагIа болаш укхаза яьккхача юкъа лакхе цIераш яхача мехкараша болхлой шоайх тешам болийтар.

Мехкараша деш долча хаттарех, цар балха ди доладалалехьа хьалхе хьа а баьхке сих ца луш де дезачун кийчо ярах, шоашка де аьнар дикагI хургдолча тайпара де гIерташ хиларах, цу тайпара кхыйолча белгалонех гуш дар уж цIенхаштта гIулакх карадаца а каралаьцар чакхдаккха а дага болга.

Цудухьа уж фабрике балха баьхкачул тIехьагIа къаьстта комсомольско - кагирхой бригада вIашагIа елла царна кулгалде а кагирхошца бе боагIача тайпара болх булургболаш бригадир оттае лаьрхIар укхаза. Иштачарех яр коммунистически къахьегама ударник технолог Жовнер Антонина Николаевна. Технологага кхоачаш Антонина Николаевнас хьабена ийкъ болхлочунгара дIаболабенна бар. Фабрика еррига а производство цIаьра йовзаш, кагирхошта де дукха хьехамаш долаш яр из. Училище теори мелла дика Iомаьяле а, болх бе эттача дукхадар ца довзаш а, дикагIйола балха приемаш хьеха езаш а хул кагирхошта. Цул совгIа, предприятена уж гаргаозара, коллектива езалийтара лоархIаме да общественни вахаре кагирхой юкъеозар. Бригада мехкарий дакъа лоацаш ба спортивни секце, художественни самодеятельносте. Бригадера Чернявская Надя фабрика комсомольски организаце секретара заместитель я.

Укх шера ийс бетта фабрика коллективо а планал совгIа 91 эзар сома маьха продукци маьхал яьккхай, 29 эзар сома маьха планал совгIа валови продукци ара а хийцай. Продукцега дIабода мах 6 эзар сом кIезигбаьб.

ХIанз КПСС XXV съезда даха ма-доагIара накъадахара керда социалистически декхараш тIа а ийца къахьегаш я фабрика коллектив.

Л. АУШЕВА.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ТОРОНЕХ

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта республика промышленни предприятеша продукци дукхагIа, дикагIа арахецара, производства общественни эффективность лакхъяра хьалха тIайийца хинначул доккхагIа социалистически декхараш тIаийцад.

Республика предприятеша бIаьрча хьайийцача хьалхагIа тIайийца хиннача социалистически декхарех арахеца езаш хинначул совгIа массехк миллион сома маьха продукци арахеца, дукха мехкдаьтта, газ яккха, кхыдола бахача наха эша товараш арахеца лаьрхIад.

Укх шера нийс бетта дола керттера декхараш кхоачашдаьл республика промышленни предприятеша. Нийс бетта планал совгIа 14,6 миллион сома маьха промышленни продукци маьхал яьккхай, хьалха тIайийцача социалистически декхарех 22 миллион сома маьха маьхал яккха езача.

Машиностроени металлообработкан предприятей коллективаша 1975 шера планал совгIа 1,3 миллион сома маьха продукци маьхал яккха лерхIар, хIаьта нийс бетта шарна планал совгIа маьхал яккха карагIдаьннад 1,8 миллион сома маьха продукци.

Яйгачен кхачани промышленноста болхлоша шера тIайийцача социалистически декхарех 5,4 миллион сома маьха продукци маьхал яккха езача, нийс бетта 6,2 миллион сома маьха продукци маьхал яьккхай, цу юкъе 1,3 миллион сома маьха продукци швейно-производственни объединене коллективо а йоаккхаш.

Эттара дикагIа лоархIаьй нийс бетта планагIа СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината, Карабулакски химически реагентий завода, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ, Н. Анисимова цIерагIча НГНПЗ, «Электроприбор», «Пищемаш», «Трансмаш» заводий, Сунженски хьункомбината, швейно-производственни объединене, Назрановски трикотажни фабрика, чхьагIара-коньячни комбината, № 4 йолча маьхка завода, макаронни фабрика, Гудермесски горпищекомбината, Ачхой-Мартановски райпромкомбината коллективаш.

Белгалдаккха деза; цу предприятей коллективаш шу доладелча гIоне а дика болх беш, планови декхараш тIеххкоачашдеш хьайоагIаш хилар.

Производственни мощностех дикагIа пайда эцар, производство а къахьегам а дикагIа вIаштIехьбаккхар бахьан долаш дукххача предприятеша керда производственни мощносташ балха юкъе ца йоалаеш дикка дукхагIа арахийцай продукци. Цу гIулакхо тешал ду хIара предприяте продукци дукхагIа арахецара цу тайпара торонаш хилара.

ДIадахача шера нийс бетта хинначул 25 процент промышленни производства боарам дегIабенаб Карабулакски химически реагентий заводе, СПКБ «Нефтегазпромавтоматика» заводе — 22 процент, «Пищемаш» заводе — 16 процент, «Трансмаш» заводе — 14 процент, ВНПО «Союзавтоматстром» опытно - экспериментальни заводе — 23 процент, Сунженски хьункомбинате — 11 процент, швейно - производственни объединене — 21 процент. Иштта продукци дукхагIа арахеца йолаеннай кхы а массехк предприяти.

Продукци дукхагIа арахецар дуккача даькъе къахьегама овсарле лакхъелар бахьан долаш хиннад. Масала, Назрановски трикотажни фабрике дIадахача шера нийс беттаца нийсдича хIара болхлочо 34 процент дукхагIа хьаю продукци. Къахьегама овсарле лакхъеннай Карабулакски химически реагентий заводе — 22 процент, Грозненски газ чакхйоахача заводе — 16 процент, «Электроприбор», «Трансмаш» заводашка — 14 процент, швейно-производственни объединене — 18 процент, чхьагIара-коньячни комбинате 12 процент, макаронни фабрике — 15 процент.

Республике дукха я духхьал къахьегама овсарле лакхъярах продукци дукхагIа арахецаш йола предприятеш. Царех я СССР 50 шу дизара цIерагIара Грозненски химкомбинат, В. И. Ленина цIерагIара ГНПЗ, А. Анисимова цIерагIара НГНПЗ, иштта кхыраш а.

Цу дерригнена цхьан цхьанцайолча промышленни предприятешка дукха кхоачамбоацараш да: бизза пайда эцаш производственни мощностех, дукха балха ха зехьа йоаю, кхом бай бедала, материалашта, доагора, энергена.

Нийс бетта продукци маьхал яккхара план кхоачашъяьц 13 промышленни предприяте коллективаша, 2,8 миллион сома маьха продукци арахеца езаш йисай уж.

ТIехьаюсачарех я цементни завод, Грозненски ремонтно-механически, рудах йоаца гIишлон материалаш арахецара Карабулакски, «Чечингсельстрой» треста аьшка-бетонни конструкцей, Шелковскойн Сунженскин даьттен нахчен ю, Назрановски кирпишкаш ю, иштта кхыйола заводаш.

Уж а кхыйола а предприятеш тIехьаюсаш хиларах укх шера нийс бетта республика халкъа боахама дIаяла езаш йисай 40 эзар тонн цемент, 9 миллион кирпишк, сборни аьшка-бетонни конструкцеш — 11 эзар кубически метр, 3 эзар тонн мехкдаьтта аппаратура, 53 тонн даьтта, 22,2 миллион условни банка консерваш.

Дукххача предприятешка кхоачашъяц къахьегама овсарле лакхъяра задани. Цу тайпара предприяти 38 я республике. Къахьегама овсарла лакхъяра нийс бетта план кхоачашъяьяц Грозненски ремонтно - механически, цементни, Назрановски кирпишкаш еча заводаша, шурий промышленноста объединене, иштта кхычар.

Къахьегама овсарле лакх ца ярал совгIа, дIадахача шера нийс беттаца нийсдича къахьегама овсарле дикка лохъеннай «Грозстромремонт» специализировании ремонтно - монтажни предприяте, «Чечингсельстрой» треста аьшка - бетонни конструкцей заводе, кондитерски фабрике, «Чечингпромстройматериалы» производственни объединене.

Къахьегама овсарле лакхъяра торонаш массанахьа а я. Уж хьалаха а царех пайда эца а деза. Керда техника производствана юкъейоалаярца, производствана механизаци ярца, ца дикагIа вIаштIехьъяккхарца, болхлой квалификаци лакхъярца къахьегама кхом бе беза. Уж декхараш толамца кхоачашдулургда, болхлоша, инженерно-технически болхлоша, предприятей кулгалхоша, общественни организацеша барттайна къахьегарца.

Промышленни предприятешка чакхйоахаш я арахеца продукци дикагIа хилийтара йола мероприятеш: аттестаци ю, тоаю стандарташ технически хьалаш. Цу гIулакхо дукхагIа хулийт цхьоалагIчен лакхерча категорегIа арахецаш йола продукци. ДикагIйолча предприятей практико хьаьхьокх хIана паччахьалкхен стандарташа дIа ма-деххара йола продукци арахецара еррига торонаш йолаш хилар.

Республике арахецаш 30 тайпара продукци я паччахьалкхен дикала Знак йолаш. Уж арахец СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбинате, мехкдаьтта чакхдоахача предприятешка, швейно - производственни объединене, иштта кхыйолча а предприятешка.

Цунна цхьан дукха наделеш потребителашта ма-хеттара ця.

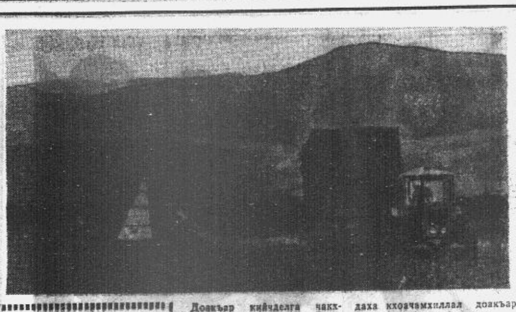
Боккха лоархIам болаш да общественни производства эффективность лакхъяра план кхоачашъяр, продукцега дIабода мах лохбар.

Материалашта дукхагIа кхом баьб «Грознефть» объединене предприятеша. Грозненскии Вознесенскин газ чакхйоахача заводаша, Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача Новогрозненски заводо, производственно-товарни контора, «Электроприбор» заводо, «Грознерго» районни управлене, швейно - производственни объединене, иштта кхычар а.

Дукххача предприятешка нормал совгIа рузкъа дIадахийтад арахецача продукцега. Иштта, «Чечингсельстрой» треста аьшка-бетонни конструкцей заводе продукцега дIадахийтад планал совгIа 120 эзар сом, Грозненски аьшка-бетонни конструкцей заводе — 102 эзар сом, рудах йоаца гIишлон материалаш арахецача Карабулакски заводе 433 эзар сом, Назрановски кирпишкаш еча заводе — 84 эзар сом.

ХIара шера боккха пайда бу рационализаторашеи изобретателашеи. ХIанз республике 7 эзар совгIа рационализатор ва, цар кийчъяь производствана юкъейихьача 11 эзар изобретенешеи рационализаторски предложенешеи 6,9 миллион сом пайда бу. ДукхагIа рационализаторски предложенеш производствана юкъеккхихьача рех я СССР 50 шу дизара цIерагIара Грозненски химкомбинат. В. И. Ленинеи А. Шерипови цIерагIара мехкдаьтта чакхдоаха заводаш, «Красный молот», «Электроприбор», ВНПО «Союзавтоматстрой», опытно-экспериментальни, иштта кхыйола а заводаш.

Пятилетка чакхъяла кхоачаш кхо бутт а бисабац. Цу юкъа даькха толамаш совдаха а, долаш дола кхоачамбоацараш дIадаха а хьажа еза еррига предприятей коллективаш.

Доакъар кийчделга чакхдолаш латт Сахалине. Дика болх беш я «Комсомолец» яхача совхоза доакъар Iалашдеш йола комплексни механизированни отряд. Специалисташа дерхIачох хьайбаш Iаигара даха кхоачамхилла доакъар Iалашдергда цу боахаме.

СУРТА ТIА: «Комсомолец» яхача совхозе доакъар Iалашдеш да.

О. ГОЛУШКО сурт. ТАСС фотохроника.

Хьувкъам лорабеш

ТIайоалача хIамашта зулам дергаш бахьан долаш вай планете 30 процентага кхоачаш хьувкъам бов. Из цифра хьаккхайкаир укх шера август бовш Москве хиннача дIайийна хIамаш лораяра деша хетаьча Дунен халкъашта юкъерча конгрессе СССР юрта боахама министра Дмитрий Степанович Полянске.

Дунен дукххача мехкий Iилмахошеи специалисташеи уж зенаш ца хилийтара аьттув болашагIа дола наькъаш лаха гIерт. Цу даькъе микробиологаша беча балха хьакъехьа АПН корреспондента дуец СССР Министрий Советерча микробиологически промышленноста Керттерча управлене дIайийна хIамаш лораяра бактериальни препаратий микробиологически средствайи Ерригсоюзни Iилма-тохкама института директора биологически Iилмай кандидата Ольга АЛЕШИНАС.

— **Ольга Александровна, ховш ма-дарра, конгрессе йийцай зуламдергашца, лазарашца, оасарца лоаттабеча къовсама тайп-тайпара методаш. ДикагIа лархIа мегаргьяраш малагIаш я царех?**

— Белггала, дукха я методаш. Цхьабакъда царех молагIчун а дикалахи кхоачамбоацарехи дувца йиш я, дикагIа лаьрхIа къоаста ца а еш. Масала, вай мехка дIайийна хIамаш лораю йовзаш мел йолча — агротехнически, биологически, механически, химически, кхыча способех пайда а эцаш. Царех дукхагIа юкъекхухьараш химически йоаца методаш я.

— **Шун институт биологически метод кийчъяреи эргайоахаш тоаяреи дешашка хьожаш я. ХIанз малагIа моттиг лоац цо дIайийна хIамаш лораяра чакхдоахача дукххача гIулакхашта юкъе?**

— Из метод тIа-тIа шерагIа юкъеккхухь. 1965 шера юртбоахама культураш дIайийначча 0,4 миллион гектара тIа мара пайда эцаиза цунах, хIаьта 1974 шера обработка йир 9 миллион гектара. Цун керттера совленаш: эффективность, нахаи хьайбаштеи зуламе, гонахьарча Iалама кхераме ца хилар. Из тIеххьардар хIанз къаьстта лоархIаме ла, хIана аьлча гонахье бIехъяра проблема эггара саготагIчарех цаI я ерригача континенташта.

Iалама юкъера хьаяьннача микроорганизмех кийчъеш я микробиологически препараташ. Юха а естественни хьалашта юкъеяьхача цар биологически закономерносташ толхаяц, чIоагIача соединенешна гонахье бIехъяц.

ХIанз массехк шу да вай мехка денадробациллин яха препарат лелаю. Хьунен болмбенеи зуламдергашца лоаттабеча къовсаме ше геттара дика хилар хьахьекхад цо. Цхьаькха — энтобактерин — ма-дарра аьлча баьцалаарий лорлаш юача зуламдергашна лоаттабеча къовсаме ДДТ метте дIаэттай.

— **Вай беседа йолаеннача юкхье Iа дийцар дIайийна хIамаш лораеча ерригача средствах комплексно пайда эцара хьакъехьа. Иштта кхылга биологически метод кхычарна цхьана, белггала аьлча химическичунца лелае мегаргйоагга дий?**

— Вай промышленносто арахецаш йола микробиологически препараташ химикаташна геттара дика цхьана тарлуш я. Цу хана эффект эггара йоккхагIа хул, хIаьта инсектицида дакъа 20-зза совгIа кIезиглу.

Масала, 5оверин яхача дай-мехка препарато, цунах доадамбоаццача боараме хлорофос техача, йиш хулийт карантинни зуламдерг — колорадски бумбарг геттара хIалакьяь дIаяккха. Хьувкъам лакхбар духьа лоаттабеча къовсаме дIайийна хIамаш лораяра тайп-тайпарча средствах комплексно пайда эцара совле хьахьоккхача масалех цаI из да.

Юххера къамаьл чакхдолаш ала доагIа, вай мехка лелаеш йола, дIайийна хIамаш лораю система интегрированни аьнна цIи тиллаи «ДIайийна хIамаш интегрированно лораяр» яхача секце балха юкъе дакъа лоацаш хиннача йиъ континентерча 19 тайп-тайпарча мехка Iилмахой конгрессе хьалхьацай я.

Юрий ИЛЬИЧЕВ, АПН корреспондент.

Къоанала ка ца луш

Къахьегам безаш хиларца массанена, къаьстта кагирхошта, масал луш ва Нохч-ГIалгIай транспортни управлене № 1436 автоколонна слесарь-инструментальщик Носков Николай Петрович.

Йоккха балха етаж я цу сага. Геттара хьалха да а венна, ший кхойтта шу даьлча къахьегама говзал Iомае волавала вийзар цун. Из яр аьшка пхьара говзал. Цхьабакъда, кIаьнна дагаьллар автомобиль яр. Советски Эскаре гIулакх деш волаш автомобиль дика Iомайир зIамигача саго. Цу хана денз автомобилаша дувзаделар Николай Петровича вахар. Болх беча шовзткъеи шин шера дукха профессеш караерзаьй цо: автомеханика, автоэлектрика, медника, слесара-инструментальщика. Пхийтта шу да № 1436 йолча автоколонне Н. П. Носкова къахьега. Цу шерашка уйла еш, творчески къахьегаш волча цо кийчъяь производствана юкъейоалаяьй 10000 сом пайда луш йола 96 рационализаторски предложени.

Дукххача шерашка шофера болх баь волча цунна хов водитель цецкъа водаш сатийна хилара цун машина массаза а дикача технически хьале хила эзилга. Цудухьа хIана цо ший низ кхоачар ду ремонт сихъяра а из аттача яккхара а, капитальни ремонт ца еш автомашина йоаккха йIаьхъяра а.

Цо болх беча инструментальни цехе дукха сакъердаме, теркам тIаозаш дола хIама бIарлаго йиш я. Инструмента юкъе я хьалха 3—4 сахьата бе безаш хинна болх 5 минута баь боаккхийташ йола роликови схалка. Цу тайпара Николай Петровича ше хьаьь дукха кагий а йоккхий а оатхалаш я. Цу дерригие уйла чуйоссаю: «Ма дукха хIама карагIдала йиш я-кх сага ший болх бовзаш а безаш а хилча».

Балха опыт, знанеш кхо ца еш дIалу цо шиъ новкъосташта, Iомабу уж коммунистически хьисапе къахьега. Дукххача шерашка хьынала къахьегарах тийнна дукха совгIаташ, сийлен грамоташ я Николай Петровичa. Цун портрет хьалтеха доал автоколонна Сийлен доска тIа. ДIадахача шера транспортни управлене «Къахьегама ветеран» яха сийлен цIи елар цунна. Укх шера «1974 шера изобретательствай рационализацей отличник» яха цIи ахчан премий елар ВОИР-а Центральни Совето.

Ший пенсе ваха ха йоллашехьа а, балха моттиг йитац Николай Петровича, хьинаре дакъа лоац цо общественни вахаре.

Л. ПАВЛОВА.

«КХЫ СТОЛОВИ-м ЯЦ ЕР?..»

Районе цхьайолча шурийтоварни фермай помещенеш Iаи замалахь мишта кийчъю, цу фермаша паччахьалкхенга шура йохкара, планаш мишта кхоачашъю хьожаш хилар со.

ГIулакх Iалаьмате дика вIаштIехьдьиннад совхоз - техникума. Гуш да совхоз кулгалхошеи партком хьайбаш дIайхача помещенешка Iаигара доаяра йоагIаш йола йоакхо яьга. Цхьайолча помещенешта ремонт еш латт, керда хьаьш даьл, къаьнача помещенешта механизаци яьй. ДIачувоаллаше гуш да хьайбаш леладераш паччахьалкхен планаш тIайийна социалистически декхараш кхоачашде тIахьехаш дола лозунгаш: «Кердача къахьегама толамашца жоп лургда вай КПСС ЦК партегеи советски халкъаген даьна Кхайкаралга!», «Хаьал хьалха кхоачашъергья вай пятилетка тIеххьарча шера паччахьалкхенга хьайбай продукци йоккхара планаш!», «Сийлевца пакъагIоргда вай парте 25 съездаш», иштта кхыдараш.

Со мел хиннача помещенешка ерригача кIийленашта бетон а юллаш ремонт яьй, кораштa кизгаш техад. Помещенешта ремонт еш шин плотник Барахоевгlар Темарсолтеи Ахьмади вар ферме. Со хиннача дийнахьа Iаьсий леладеча помещенена кизгаш тохаш бар уж. Къаьстта дика тоаьяй Iаьсий чудоахаду помещенеш. Дикача хьале да Iаьсий а, хIана аьлча цIенача, сийрдача латт уж, буц, силос юаш.

Дика къахьегаш хьабоагIа ремонт йолаеннача хана денз Барахоева Фатима, Хамхоев Хьасан, Аушева Зайнап. ХIанз цар цхьа база топпар хьыха, хIир тоха мара езаш яц.

Хьайбаш леладерий гIулакха оарцагIбаьхкаб райоперча «Сельхозтехника» болхлой а. Автопоилкаш тоаеш, кхо арадоахеш доакъар дIателеи транспортераш уттаеш ба уж ферме. Лоаца аьлча, гуш да хашта тоха а бенна Iаи кийчо укхаза лерттIа елга.

— Из дерригa гIулакх тха вIаштIехьдаргдацар тхо ханнахьа тохаденна децаре, — йоах совхоз - техникума директора Цокиев Мухтара. — Тха доахан баьца тIа арадаьннача шоллагIча дийнахьа доладелар тхо ремонт е. ХIара шера тха базашта ремонт еш ба Темарсолтеи Ахьмади. 15 октябрь тIаккхачалехьа цар еррига ремонт чакхъяьккха а оаха царна ахчан према лу. Шортта Iалашдаьд оаха доакъар а. Планал совгIа кийчъяьй силос, йол, ча, баьций хьоар, кхыдола доакъар.

Дика толамаш доах доярхоша а. Нийс бетта план кхоачашъяь цар. Планал совгIа паччахьалкхенна дIаеннай 120 центнер шура. ХIанз хIара Iэттагара дийнахьеи буса 8—10 килограмм шура йоаккх. Цудухьа план а социалистически декхараш а кхоачашдергхиларах шеко яц.

Пхи-ялх помещени я «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча шурийтоварни ферме. Детташ дола доахан чулоаттадеш, Iаьсашта лаьрхIа я уж. Уж еррига помещенеш ремонтни балхаш чакхдаьха хала езаш я. Кастта аргIера доахан шIадоаладергда укхаза Iа даккха.

Цу помещенешка хьежар со. Чакхдаьннадац ремонтни балхаш. Помещенешкара нузхаш дIаувзаш йола транспортераш сов чIоагIа бIеха йолаш бIаргагуш яц. ХIаьта Iаьсий чулатташ йола помещенеш бIарахьажа йиш йоацаш воча сурте я. Лоаца аьлча, антисанитарни хьале я еррига помещенеш. Укхазара гIулакхаш вIаштIехьдахара ферма кулгалхой дукха сагота боацилга гуш да.

Царех цхьабарашца къамаьл хул тха аьхки доахан лоаттадеча аргIерча ферме. Тхоашта бIаргадайна сурт дIадувц оаха ферма бригадирага Акиев IумарбикагIа.

— Доахан чулоаттаду моттигаш тоае кхуврга тхо, — йоах цо.—Цу тайпара сурт-м хIара шера а хул тха. Оарц даха дезаш хIама дац цигара дар-м. Тха боахама еррига фермаш а я цу хьале.

Фермай доахан чулоаттаду моттигаш тоаяра балхаш цхий ханнахьа чакхдахара дукха сагота хиннабац укхазара кулгалхой. Уж кхоачамбоацараш дика ховш ва совхоза керттера зоотехник Албаков Мухарбих а. Бакъдар аьлча, уж дIададахара еш йола кхо-м яц.

АргIерча ферма доахан чулоаттаду моттиг а яр бIеха. Кхоабаш дола къона доахан чулоаттаду моттиг гонга гIолла хIана дац аьнна кхо чулатташ яр. Иштта яр кхыйола моттигаш а.

Шура яккхара, из паччахьалкхенга йохкара гIулакхаш во лел укхаза. 249 беттага бола етт ба ферме. Август бетта йоаккхаш хиннача нийсдича 3 килограмм кIезигагIа я хIара Iатто лу шура. ДикагIа йолча доярка хIара дийнахьа шин детташ долча доахангара йоаккхача шурех 140 килограмм мара хилац, план 230 килограмм йолча. Сентябрь бетта паччахьалкхенна дIа ца луш 1350 килограмм шура тIайисай фермерча болхлошта.

— Из иштта хилар бахьан да, — йоах ферма заведующе Акиев Iумарбика, — тоъал доакъар доацилга. Силосаца кхоаб оаха доахан. Барда кхахьац. Заводаш сеца латт.

Уж кхоачамбоацараш нийслу укхаза шортта тайп-тайпара доакъар доллаше а. Рационага хьежжа доахан кхоабаре йоаккхаш йола шура лохъенна хургъяцар. Йолаш йолча торонех бизза пайда ца эцилга гуш да.

Цул тIехьагIа хилар со «Назрановский» совхоза Аьлти - Юртарча отделене. Укхаза а, ремонт ю балхаш дика да ала йиш йолаш дац. Со дIахаьчача цига бар бригадир Костоев Хаматхан, зоотехник Килоев Аксак, керттера зоотехник Цороев Аюп, юртбоахама производственни управлене керттера зоотехник Шадыжев Саварбек. Укхаза Iа даккха дезаш 1102 бежан да. Со мел хиннача доахан чулоаттадеча моттигашка дIа-юха кхайса ядаш я транспортера оатхалаш. ХIанз а тоаяза я транспортераш, тохаза а кIира, хьахаза ба топпар, бIеха да хьаьш, пенаш.

— Иштта во хIана лел шун ремонт елга, — аз хьаттача, жоп лу бригадира Костоева Хаматхана:

— Тхо ремонт е доладенна дукха ха яц. ХIана аьлча, из болх бара эшаш бола кхоачам бэцар. Селхан мара бенабац тхоа шоана гуш бола топпар, кьу хIанз а хьахьаяц. Хьаькха дезаш да баьар, тоха езаш я кIира, хувца дезаш да нийнаш. Уж кхоачамбоацараш оаха укх деношка дIадоахаргда. Тха фермерча цIеча уголоко болц бу шин шу да. Дукхаза аьшнад оаха тхоай кулгалхошка из мукъаьккха. Цхьабакъда, из маца мукъаярргья хувш-м дац.

— Укх хьаьнка дезинфекци е, кIира тоха тхона-м дукха ха езац, — йоах керттерча зоотехника Цороев Аюпа, — Укхаза-м сел бIеха а яц, кхы хIама дуа столови-м яц ер?

Уж кхоачамбоацараш нийсдургдацар укхаза ремонт е шин ханнахьа боахама кулгалхой оарцагIбаьнна баларе. Цхьанахьа а бIаргадовзар сона лозунгаш, плакаташ.

Кхоачамхилла дац Iалашдаь доакъар а. ПланагIа йолчул 29 процент мара яц Iалашдаь йол, 41 процент да ча, 28 — сенаж, баьца хьоар — 63, моша доакъар (силос) — 24 процент мара дац. Цудухьа хIара Iаттагара дешеи бийсанеи йоаккха шура 5—6 килограмм мара яц.

«Назрановский» совхоза керттерча зоотехника Цороев Аюпеи «Октября 40 шу» совхоза ферма заведующе Акиев Iумарбикеи санна хоза хабараш а да дувцаш, шоай балха юкъера кхоачамбоацараш сихагIа дIададахара оарцагIбаьлча бакъахьа ба лакке цIераш яьхача боахамий кулгалхой.

А. САГОВ, тха соб. корр.

Доазол дехьа дохка тоВараш дукхагIа кхухьийт

1975 шера хьалхарча ялх бетта вай мехка доазол арахьара торгови оборот 23,8 миллиард сом хилар, соакка цу хана хинначунца нийсдича 26 процент тIеx а йоалаш. КПСС XXIV съезда Директиваштa оттадаьдар доазол арахьара торговли пхе шера 33—35 процент лакхъелга. ПланагIа пятилетка чакхйоалаш лаьрхIа хинна хьокхам 1973 шерре а тIехбаьлар, хIаьта 1975 шера хьалхарча ялх бетта оборот дикка тIехьяьннай бIаьрччача шерарча товарообменал. Цу толамаша хьахьокх мехка чухьара сайна, иштта дунен халкъашта юкъера а фактораш.

НийслагIча пятилетка шерашка СССР экономически потенциал сихха айяларо Iалашдаьд доазол дехьа тозараш дохкара мехка торонаш шеръелга. Аьлча кхоачам ба, укх пхе шера станокаш, оборудовани, транспортни средстваш, кIезигагIа яьяле а, 60 процент дукхагIа хьаяь хилар. Цу гIа а алхха машиностроене, дай-мехка промышленноста цу керттерча даькъе, дерригаш а лаьрхIача арахеца доладергда продукце 20 эзар гаргга керда тайпа—низ бола энергоблокаш, балха овсарден лакхалга диллача хьалхагIа бIаргайовиза йола металлургически, химически, кхыча предприятешта лаьрхIа агрегаташ, хIанзарчар тайлара тракторaш, тепловозаш, электровозаш, автомобилаш, и. кх. дI.

Алхха цхьан 1974 шера вай мехко доазол дехьа йохка кхахьийтар йиъ миллиард сома маьха машинаши оборудованиш, хIаьта уж 1958 шера Советски Союзо доазол дехьа мел ехкача еррыгача хIамаел дукхагIа я. Вайнга хьаяь оборудовани геттара дика хилара тешал ду дукхагIа дегIа яьхкача капиталистически паччахьалкхенашка из тIа-тIа дукхагIа йохкаш хиларо а.

Цхьабакъда, лакхе ма дувццара, цхьан чурча фактораша кхеталулургдац СССР доазол арахьара торгови бувзамаш селлара чIоагIа шерлуш хилар. Дунен халкъашта юкъера торговли леpттIа дегIаухалургьяц цунна юкъе дакъа лоацаш йола еррига оагIош цIенача дагара уйла йолаш хилча мара. Малхбузен из ца хиларо йIаьххача хана новкъарле яьй тайп-тайпара социальни системаш йолча паччахьалкхенашта юкъера товарообмен шеръяра. 1965 шера Малхбузен Европацара СССР торгови оборот еррига а шин миллиард сом мара яцар, 1970 шера — 3,7 миллиард сом гаргга, 1974 шера — 9,6 миллиард сом совгIа.

Кхохкам тIа-тIа дукхагIа кIаьллуш латтача хьалашка Малхбоален — Малхбузен товарообмен дунен халкъашта юкъерча торговле сихагIа дегIаухаш йола сектор а хинна дIаэттай. Из да обмена боарам юххьанца лоха хинна хиларах а дIахора цун торонаш белгала Iалаьмате йоккхий хиларах а.

ЛерттIа дегIаух Советски Союза шийи массазарча партнерашцара — социалистически дегIаухачеи мехкашцара товарообмен а: хьалхарчарцара торговле оборот 1974 шера 21,4 миллиард сом гаргга хилар (СССР еррига доазол дехьара оборотах 54,1 процент), шоллагIчарцара яр — 5,8 миллиард сом (14,6 процент) хила мегаш.

ДегIаухача паччахьалкхенех вай мехка эггара йоккхагIйола торгови партнераш — Египта Iарбий Республика, Инди, Иран, Ирак, Бразили, Сири, Алжир...

1975 шера 1 январь хьатIакхачалца дегIаухача мехкашка болх бе йолаялийтай СССР новкъосталца хьалъяь беррига а лаьрхIача 4,7 миллион киловатт циз бола электростанцеш, шера 5,6 миллион тонн чон, 4,1 миллион тонн болат, 2,7 миллион тонн прокат арахеца лаьрхIа металлургически предприятеш; шера 22,3 миллион тонн мехкдаьттен 6,7 миллион тонн аьшка рудан доахаш йола предприятеш; миллион тоннах кхоалагIа дакъа яхат чакхдоаха элеватораш; ши эзар совгIа километр дIаьха тIонаькъаш дехкад, и. кх. дI.

СССР-о новкъостал а деш соахка АРЕ-рча Хелуански металлургически комбинате болх бе йолаялийтай шера 600 эзар тонн болат доаладеш йола керда цех. Хьалъяь йоалаш латт иштта вай мехко новкъостал а деш хьалъеш латта Асуански ГЭС-а электроэнергех пайда эцаргболаш йола Наг-Хаммадера алюминеви завод. Цу предприятеша бизза кхоачам бергба Египетана эшача болатацеи алюминецеи, уж доазол дехьара нийе ца дезаш мукъаболийтаргба мохк, экспорт шеръе йиш хулийтаргья.

ДIахо шерлуш я СССР-о дакъа а лоацаш Алжире Аннаба юххерча металлургически заводе 410 эзар тонн арахецаш хьалъяь болат лоаладу цех. Уж балхаш чакхдаьнначул тIехьагIа Африке йоккхагIйола металлургически предприяти хургья заводах.

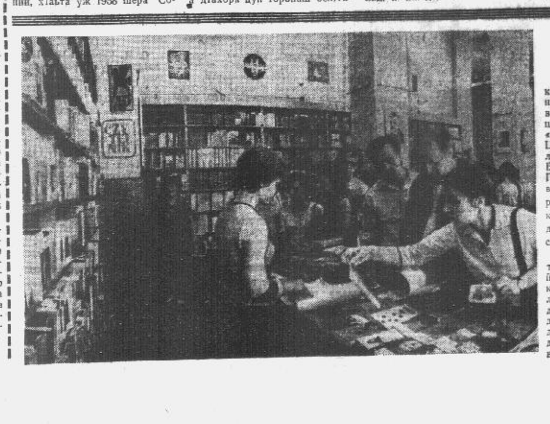
Энергетика даькъе Асуански гидроузлал совгIа Iарбий Малхбоалене хьалъеш латт Сирера Евфрата тIара гидростанци, Иракера «Дукан» яха ГЭС-и «Наджибия» яха теплоэлектростанции... Соахка шу юкъедахача ханца Евфрата тIарча электростанце ток Сире энергосистемах дIаккхийттай, хIараяр 150 километр совгIа йIаьха йолаш электропередача цин лини хьалъяьй. Электростанце плотино йиш хилийтай цIаккха ца дийлхача тайпара догIаш делхар бахьан долаш 1974 шера Сиренеи Иракан кхерам тIатувсаш хинна Iаьржа доагIа хий тIа ца кхачийта.

Соахка Ираке болх бе йолаялийтай Къилбаседен Румейлерча мехкдаьтта провода шоллагIа аргIа (шера 18 миллион тонн мехкдаьтта), хIанз кийчъеш я кхоалагIа аргIа, хIаьта из хьалъяь яьча 42 миллион тоннага кховчаргда доаккхаш дола мехкдаьтта.

Уж дагаръяьраш еррига а хила вIалла аьттехьа а яц. Алхха металлургера, электроэнергетикера, мехкдаьтта доаккхачара масалаш цхьа хIама лаьрхIа доаладир аз. Машиностроенеца цхьана (Iарбий мехкашка из дегIайоалаеча а дакъа лоац Советски Союзо) цу доакъоша хьахулийт кхычарех тийша хIама лоацача экономикан дIахорча боахама прогресселлард.

Чакхйоалаш латт нийслагIа пятилетка, толаме кхоачашдеш да КПСС XXIV съездо белгалдаь декхараш. Ше экономически социальни дегIабоалабаргахьа керда гIа баьккхаб вай мохко.

Александр ГУБЕР, АПН корреспондент.

«ДоттагIал» яхача тика чу

Москва, Горьке улица. Укхаза, города эггара дукхагIа нах леларех йолча, сийлахьвоккхача советски писатела цIи леладеча магистралагIа я «ДоттагIал» яха книжкай тика. Цу чу дохкаш хул доттагIал леладеча цхьайтта мехкара: Болгарера, Венгрера, ГДР, Польшера, Румынера, Чехословакера, Югославера, Монголера, КНДР, ДРВ, Кубера книжкаш, альбомаш, путеводителаш, открыткаш, грампластинкаш.

Уж эцаш бараш — тайп-тайпара ханаши профессеши йола нах ба. Укхаза хул искусствоведаш, историкаш, лингвисташ, и. кх. Къаьстта дукха хул кагирхой, студенташ. ХIара денна хIана дагIац аьнна керда книжкаш доагIа тика чу, хIаьта хIаранена корадоагIа цун фондашка чIоагIа эшаш, сакъердаме дола книжкаш, альбомаш, кхыдараш.

«ДоттагIал» яхача тика чу гIолла кхоач книжкаш бIаь гаргга йолча московски библиотекашка, цу даькъе Ерригсоюзни паччахьалкхен кхыча мехкий литература библиотека, общественни Iилмай Академе библиотека, лакхехьарча дешара заведеней дукха книгохранилищаш я.

Кхыча мехкий литературацара безам ди тIехьагIа шерлуш боагIа.

СУРТА ТIА: «ДоттагIал» яха цхьайтта социалистически мехкара литературеи кхыйола кепайоазон продукции йохкаш йола книжкай тика Москве эггара популярни ярех я.

С. СУББОТИНА сурт. АПН.

Вай республика доазол дехьа цIи хеза я Грозиерча № 12 йолча юкъерча школа тIемеи къахьегамеи сийлен музей. Вай мехка дукхача моттигашкара кхухьийт музеяга письмош, хьажа нах ух.

Музее каст-каста чакхъювл Грозне, МагIалбика, Гудермеса тIемеи къахьегамеи сийлен музеий кулгалхой семинараш. ХIаьта школа цIе лерйоахарашеи музея директора, хьехархочо Щелканова Мария Семеновнасеи массаза а безамс тIаэц хьаьщий.

Музея цхьа раздел хетаяь я бирсача 1942 шера Грозне лораеш хиинача НКВД 308-ча истребительни мотострелкови партизански полка денаперча гIулакхашта. Укхаза да цIе лерйоахарашта баркал оалаш ветеранаша дайта сурташ, каьхаташ, гулдаь альбомаш, книжкаш...

Московски, Брянски, Калинински, Смоленски областашка моастагIий тыле лаьрххIа заданеш кхоачашъеш яр виъ эзар совгIа саг чувоагIа 308-ча полка 135 группа.

Цул тIехьагIа чоалханеча хьалашка Къилбаседа Кавказа лоамашкара моастагIчун десанташ йохаеча дакъалоацаш хиннай полк.

Цу полке улакх деш хинна, хIанз отставке вола майор, ЦIеча Седкъа орден лелаю тIема ветеран Сорокин Георгий Павлович укх деношка хилар грозненцаш болча. Сергей Павлович московски полка ветераний комитета бюро член ва.

Цу бюрос тIадиллараг1а 308-ча полка грозненски ветеранашта, Сийлахь-боккхача Даьймехка тIема доакъашхошта-кхалнаха: А. М. Яковенкана, З. А. Шарапкинайна, М. Г. Ляпуновайна, хIаьта иштта школа музеяна наькха тIа йоаллаю знакаш елар Г. П. Сорокина.

Цунна дег тIара баркал аьлар полка сийлен член йолча музея директора М. С. Щелкановас.

308-ча полка грозненски ветераний группа председатель хержар А. М. Яковенко.

Сурта тIа: А. М. Яковенко, М. Г. Ляпунова, Г. П. Сорокин № 12 йолча школа цIе лерйоахаршца.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

НАТО—ПЕКИН ЯХА СОА ЕВРОПЕЙСКИ КХЕРАМЗЛЕННА ДУХЬАЛА Я

Малхбузеневропейски ши деятель — ФРГ-ерча оппозице аьттехьарча ткъама лидер Франц Йозеф Штрауси хьалха хиння английски премьер-министр Эдвард Хити — юха а маоистски кулгалхоша чIоагIа теркалвеш тIаийцав. Хитаца кхыметтел сахьата къамаьл а даьд Мао Цзэ-дуна, цу тайпара моттигаш китайски столице ухача «кхоалагIча дунен» мехкийи къамий-кортамукъален боламийи лидерашта дуккха ха хьалхагIа дейз ца нийслуча метте. Госсовета председателя хьалхарча заместителa Дэн Сяо-пина тIаийцав Штраус. Цу тIа а, малхбузенгермански кепайоазоно Iоттар ца еш дитадеце а, китайски правительства «эттара хьалхара цIа» оалача цIагIа чуваьккхав из, цул кIеззига хьалхагIа вена хинна ФРГ боахама министр Фридерихс мутIареча пекински гостиницах кхоачамбе безаш хииначa метте.

Гуччахьа консервативни уIлаш йолаш волча малхбузеневропейски шин политика Пекиниера визиташ цхьан ханна нийсъялар, бакъдар аьлча, дипломатически календара боза оамалаш бахьаи долаш хинна Iац. Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен Совещани толаме чакхъяьнначул тIехьагIа кхохкам кIаьдбара духьала барий сатец «шийлача тIема» тIехьа мел латтарий низаш вIашагIтохар духьа шоашта сихагIа керда тIаьш тахка гIерташ. Штрауси Хити Пекине Iымерза тIаэпар эггара хьалхарча аргIанна, малхбузеневропейски кепайоазоно белгал ма-даккхара, йоккхийча монополеша тIахьожам а лоаттабергболаш Малхбузен Европа экономически, политически, тIема гIулакхашта вIашагIтоханза ярг ца хиларах цу деятелашта хетар маоистски кулгалхоша бокъонца бакъдаь тIаэпаш хилар бахьан долаш да. ХIаьта цхьан шера хIанз шозлагIа тIема гIулакхаш дувца КНР-е вахача Штраусах лаьца аьлча, малхбузенгермански ДПА агентства белгал ма-даккхара, «арахьарча политика даькъе цунна хетараш Пекине цIаккха а ца лаьрхIача тайпара лоархIаш да».

ХIаьта Еворпа проблемаех шийна хетараш воинствующи антисоциализмаи антисоветизмаи позицешца Штрауса дуэзаш хилар геттара дика мегаш да пекински лидерашта. Укх цхьан шера массехказза хьахьеккхад китайски кулгалхоша шоашта мегаш бар Европера чIоагIа машар а боапаш «тIом ца хилча баргбоаца» перспектива хилар. Цудухьа ерригача Европа юкъарча совещане итогаша сатем боаьбь кхычар кулгашца цIера юкъера хьашкаш кхухьилга дезаш болча пекински лидерий. Хельсинкерча 35 паччахьалкхен форуме унахцIена уйла толаши машаречa гIулакхий хьакъехьа барт вIашагIкхеташи болча, социалистически паччахьалкхений машара инициативаши Малхбузен политикера реалистически позицеши вIашкайоагIаш йолча хана пекински пропагандо энжи Iималаш ю «Москван тийшача балха уйлаех», «Советски Союза оагIонгахьара тIа-тIа дукхагIа хулаш латтача тIема кхерамах», шоай овлангара дене харц дола уж хабараш Iовдала хиларах вIалла шек дIа а боацаш.

Ши-шегIа кхетадеш да, Европе Советски Союзо лерхIачун хьакъехьа Пекине истола хьалхашка къамаьлаш деча хана Штраусаи Хитаи толашагIа дола даар а лаьрхIа шортта метткIаьлеш тIакхихьа хилар. Португали а йисанаар ца хьоахаеш европейски хьал мишта дегIадоагIа хьахьохкаш дола бахьан а лаьрхIа. МалагIа дегIаахар — реакце низашта е прогресса низашта пайдана долча оагIорахьа? Глобальни доазонаш хьайицача маоистски кулгалхоша ду хаттара жоп денна дукха ха я Чилерча фашистски хунтаца шоай дика уйла хиларцеи Анголера неоколониализма герз кара дола агентура хьаллацарцеи.

Хити Штрауси китайски столице тIаэцача хана цкъа санна дуккхаза а кхайкадир «солидарность», «Юкъара хьашташ» яха дешаш. «ТIема интеграцен» кердача антисоветски блока план кхоачашъяреи (из идея — Штрауса эггара дукхагIа дезача хIамаех цаI) темпаш кхоачам болаш ца хиларах Малхбузен Европана еча Iоттараш ца вIашагIа хьерчаш хиина уж дешаш Пекино шийца къамаьл дерашта лаьрхIа ца Iеш. Малхбузен Европа реакционно-милитаристски гIозарашта цар влияни яо догдоахаш, Атлантически блокерча кхохкам кIаьдбара духьала мел барашта лаьрхIа а дар.

Эггара хьалхарча аргIанна Пекино дегаондле ю НАТО штаб-квартирерча политикехи ниаралехи, хIаьта иштта социализма дуненцарча конфронтаце гIулакх укх ткъаьх совгIча шера юха ца хьожаш хьаллоаттабаьча а «шийла тIом» ший тайпара професси а хинна дIаэттача а йоагI-йоагIача пропагандистски службаех. Духхьал уж политикаш, инаралаш, пропагандисташ ба хIанз Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен Совещане итогаша чулаьцача маIана, принципашта, нормашта духьал контрпоход йолаяра шоай низаш доаржаде гIертараш.

Цар гIулакхий лостамашн чакхдаха лерхIа хIамаши геттара бе-бе да. Хельсинкел тIехьагIа дIадахача кIеззига мадоацача кIирашка цу методашта тоъал дика дуьтIаяла хиннаd европейски общественноста. Из я «хельсински решенеш дош доацар» хилара, «Москван коталок» хьакъехьа шоай уйлаш шаьрдеш болча комментаторийи «советологийи» говза дирижировани еш йола хор, ерригача Европа юкъарча совещане е котбаьпнараш а, е йишараш а боацаш, дакъа лоацаш хиннача берригача правительствашта керте лаьттараштa хетачох, массанена а гIойле яьнийолаашехьа а. Уж я уж дале а е кхыдале а долча мехкашка чухьара гIулакхаш реакцена гIойле йолча тайпара дегIадахаргдолаш хьалха дахар духьа правительстваштеи политически организацештеи низ тIабахьара чакхйоаха духхьалара акцеш а (къаьстта шаьра гуш дар из Португалецарча гIулакхашкара).

НАТО кулгалхоша цхьаккха моттиг тувлаялийтац Европерча политически хьала низ тIатоIабара шоай тIема машин оарцагIа ца йоаккхаш а, хIаьта цу гIулакха тешал ду континента къилбаседене, юккъе къулбехьене шерра йоржаяьча тIема маневрайн ученеи бIарччача комплексо. Пекински пропагандо цу даькъе а «солидарноста» кулг кховдадир кхохкам кIаьдбара моастагIашка, уж маневраш яра «Европера советски кхерам» оалачоа духьаларча акце саннa раьза хиннеи къоабалъеши мах беш йола Синьхуа агентства къаьстта комментари ара а хийца.

Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен Совещане итогаш — дерригача халкъашта карагIдаьннар, цар юкъара доалахье. ХIанз де дезар — Хельсинкe яь ваIадаш лоарзагIа ца йоалийташ чакхйоахилга, Хельсинке къоабальяь тIаийца дунен халкъашта юкъерча гIулакхий лардера принципаш ерригача правительстваша практике тешшаме хьаллоаттаелга. Ерригача Европа юкъарча совещане решенеш лораянза яргъяц Европе а кхычахьа а «шийлача тIема» хьал юхаоттаде, шоайла моастагIал дола группировкаш а яь Европа йийкъа лоаттае гIерташкара хьадоагIача тийшача балхехи кхерамехи. Дош боккъонца иштта оттада хIанз машара гIулакхa мутIахьа йолча шеррача европейски общественносто, хIаьта, белгала аьлча, цунна тешал ду укх деношка Брюсселе хиннача европейски кхерамзлененн цхьана гIулакхаш леладаран тIехьарча Дунен халкъашта юкъерча комитета сессе тIаийцача чакхдоахаргдолча гIулакхий программо.

Деш дола къамаьл хIара паччахьалкхено, хIара правительства с общественно-политически боламо шоашта моггача тайпара, машара моастагIашта тIехьа тIайоагIача хана цхьаккха аьттув баргбола никъ ца а буташ, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIоаргагIа кIаьдбара юкъе керд-керда дакъа лацара хьакъехьа да.

Спартак БЕГЛОВ,
АПН политически обозреватель.

Сийдола гIулакх

Назрановски районе дуккхача къахьегамхошта дика вовзаш ва бераштa дешар хьехаран кхетам баларан 40 шу гаргга дIадена вола ТIой-Юртарча бархI шерарча школера РСФСР заслуженни хьехархо Дзауров Жарапа Iадрахьман.

...1929 шера Орджоникидзе вагонаш тоаеча завода ФЗУ деша вахар Iадрахьман. Из чакхъяьккхачул тIехьагIа Ростовски пединститута физико-математически факультет яьккхар. Цу хана дейз бераштa хьехаш хьавоагIа Дзауров. Укх тIеххьарча 17 шера Назрановски районе болх беш ва из.

— Деша вагIача хана дейз дукха безабелар сона хьехархочун болх. Сайла зIамагIдола бераш школера цIавеча гула а дий царна алапаш Iомаде гIертар со. Се воккхагIа ме хул ховра сона мел сий долаш ба из болх, хала бале а. Са дег чу дижа гIулакх массаза а санна, бераштa хьехалга, да,— йоах Iадрахьмана.

ТIой-Юрта ялхлагIча, ворхIлагIча классашта математика, алгебра, геометри хьехаш ва из. Дуккха нийсленнад цун наькъа тIа «хала» бераш оалараш а. Цудухьа уж бераш даим хьехархочо бIарг локхаш хиннад, царца хIаранеца къаьст-къаьста занятеш чакхъяьхай, цар даьшца-ноанoшца къамаьлаш даьд бераштa кхетам балар нийсагIа мишта хургда хойташ. Цудухьа хIанз уж бераш Арбачаков Саламхан. Дзауров Билан, Кодзоева ХIулимат, Яндиева Аза, Дзаурова Iайшет, Албакова Аьсет дешара дукхагIа уйла тIайохийташ, дикагIа дешаш хьабоагIа.

Дзауров Iадрахьмана гIулакхаш хьехарца чакхдоалаш дац. Дуккха шераш хьалхагIа подклассашка а ухаш, цига зув цо ший хургбола дешархой, даьшца-ноанoшца къамаьлаш ду хьехархошта, воспитателашта практически новкъостал ду.

— Каст-каста хул тхо долча школа йистеяьккхараш, — йоах директора заместителa Торшхоева Султана Рукъета. — Эггара хьалха уж тIаболх Iадрахьмана. Со а цхьан хана цун дешархо хиннай. Ший урок хьехача хана дуккха дийцад цо тхога хьегархочул дикагIа болх бац, яхаш. Цудухьа аз а хьехархочун никъ хьалаьцар.

Дзауров Iадрахьмана хьехархочун говзал дукха езаялийтарех я цхьан хана цун дешархо хинна Аушева Мовлатхан а. Институт йисте а яьккха ше дийшача школе хьехаш я из хIанз. Хьехархочун професси хержа, физико-математически факультет йисте а яьккха хьехаш я Горбакова Ювсапа Марет, эрсий мотти, литературен хьехаш я Олигова Висангире Яха. Из школа йистеяьккха Горбаков Ювсапа Iамерхан Грозиерча «Красный молот» яхача заводе инженералла болх беш ва. Школа йистеяьккха дуккха мехкарий Назрановски трикотажни фабрике болх беш, кооперативни техникуме дешаш ба... Бийца а варгвий уж Дзаурова хьийха нах!

Цудухьа цар хIанз массане а дег тIара баркал оал цунна шоаш нийсача наькъа тIа бахарах, шоай иразлаха новкъостал дарах. ХIанз цхьаккха деза ди дIадодац из даькъала вувцаш дуккха телеграммаш, каьхаташ ца ухаш, хIаьта, цар из чIоагIа гIад а вуг.

Массаза а кхувш йоагIача тIехьен уйла еш хиннав Iадрахьман. Царна хьехачен кхетам лучен шийна карагIдувлача хIамай, цIаккха доаккхал даьдац цо. ХIанз шин класса диъ предмет хьехаше а ха когайoагIа цунна хIаранеца къаьст-къаьста занятеш е, тIема ветеранаш а дикагIбола производственникаш а боалабий школе вIашагIкхетараш чакхдаха. Дукха ха йоацаш Назранерча тIема сийлен музее, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе бигар цо дешархой.

— Цхьабакъда, педагогически болх цхьа лостам болаш хинна Iац. Бераштa патриотически кхетам балар цун цхьа оагIув мара яц,—йоах Р. Торшхоевас. —Керттерчарех цаI да — дешар хьехилга. Дзауровa хьехача классашка дац дисциплина телхаю, дешарах кхеташ доаца бераш. Цудухьа вIалла хала а доацаш кердача программах дешар дIадоладе йиш хилар хьехархочун а дешархой а.

Иштта дика гIулакх карагIдувл РСФСР заслуженни хьехархочоа, хьалкъа просвещене отличника, Къахьегама ЦIеча Байракха орден, юбилейни медаль лелаеча Дзауров Жарапа Iадрахьмана.

С. АЛИХАНОВ.

ФЕ ХИЛА

Наькъа кхерамзленга хьажар дIадоладеннад Нохч-ГIалгIайчен наькъашка.

Укх тIеххьарча деношка эггара белгалагIа хиннар Госавтоинспекце болхлошеи общественностои республика районашка шин дийнахьа яь рейд яр.

Цу юкъагIа наькъашка гIолла лелара тIахьожама кIал лаьцараш Наурски, Шелковской, Шалински, Веденски районаш хиннай. ХIара сахьат массаза доал шин дени шин буси вIаштта чулаьцадар трассаш меттел, машинаш леланза дола юрташта юкъера наькъаш а. Дукха хIамаш гучадаьннад рейда. Шин дени шин буси цу районий наькъашка дIа-юха ахара правилаш толхаяь цхьа эзари ах эзари гаргга саг гучаваьннав. Царех 42 саг меина а волаш машинаш лехкаш хиннав.

Белгалдаьнна хIама да, хьажар долча деношка, бераштa наькъашка гIолла лелара грамота хьехара болх бе безаш хиннача школай цхьаболча кулгалхоша наькъагIа лелара кодекс шоаш а чIоагIа телхадеш хилар.

Масала, положенега диллача, автобусашца мара дIа-юха кхувла йиш яц бераш. Цхьабакъда из закон шоашта яздаьдац аьнна хет Алероевски юкъерча школа кулгалхошта.

11 октябре, пассажираш дIа-юха кхувла йиш йоацача, технически вIаштIехьа йоацача грузовой автомобилаш тIа а ховшадаь, Шаьла дига лаьрхIад цар бераш, комсомольски билеташ хувцийта. Цу наькъа кулгалдеш хиннав дешара гIулакхий заведующи Х. Абдулхачов.

Школьникаш дIа-юха кхувлара Правилаш толхаярах водителашта административни протоколаш оттадаьд. Школа кулгалхой а кIалхарабовле тамаш хет сона. Царгара доагIар дIадехаргда республика просвещене министерства.

Укх тIеххьарча 7 дийнахьа 63 хатар даьд Нохч-ГIалгIайчен наькъашка. Цу аварешка ворхI саг веннав, 40 сага тайп-тайпара човнаш яьй.

ДIауйлаел оаш цу цифрай, царех хIаранех моллагIча цхьан сага кхел йоалл. Халахете а, ворхIнена-м хIанз хьдай из. ХIаьта царна хьашт долаш нийсденна хIама вIалла а мичад из.

40 шу мара даланза вар «Загорский» совхоза болхло В. Узякин. Дезал, бераш дар цун. 14 октябре жера яьннай цун сесаг, бой хиннад берех. Грузовика чархашта кIал валар хиннад цу сага. Из вийнар хьалахале тоъал ха яьлар. Ше машин тIатехачул тIехьагIа цигара кIалхар а ваьнна дIаваxав из. Цхьабакъда Грозненски РОВД милице болхлой оарцагIбовларах хьалехав бехке вар. Из цу совхозера шофер И. Товсулатов хиннав. Мешна веха а волаш лийккхай цо цу хана машин.

Ди хьалхагIа Старопромысловски наькъагIа СМУ-8 доалахьарча автомобила шофера Д. Камиева машин тIатехай гIашлочоа. Уж шаккхе тайпа бехке а долаш наькъагIа лелара бокъонаш толхаярах гIашлочоа хьашт доацар хиннад — кхалсаг йийнай.

А. ЧЕБУШЕВ.

ЛИВАН. ТIехь-тIехьагIа Бейрутера хьал тоалуш доагIе а цига кхохкам лаьгIбалапза ба. Учреждениеш, банкаш, тикаш къайла я. Городера а города йистошкара а дукха улицаш Iаьдало дIакхайкаьй «лела кхераме я» аьнна. Чурча кхерамзлен низаша, эскарий патрулешца чIоагIдаь, нах дуккхагIа вIашка гIертача моттигашка оттадаь ха да, города улицашкара баррикадаш дIаяха йолаяьй.

СУРТА ТIА: Бейрута цхьан майда тIа.

ЮПИ—ТАСС телесурт.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

18 октябрь

С. М. Кирова цIерагIара салаIарен культуран парк. 10.00. Спортивни майда. Волейболах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Баьццара театр. В. И. Ленина цIерагIарча культура Шен художественни самодеятельноста коллектива концерт. 16.00. Кинолекторий. «Европа тешшамеча машара наькъа тIа» яха лекци. 18.30. «Еза парти, ладувгIа хьай къонгий оазашка» яха кинофестиваль. 19.00. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 12.00. «Луна-парк» яха дIа-хьа лела чехословацки аттракцион. 12.00. «Къона ленинец» яха клуб. «Дунен тIа эггара ираз долча берий наькха тIа кура леп галстукаш» яха Iуйре. 16.00. Кирина цIерагIарча улица цIеI. 18.00. «Космос караерзаеча Iилманен техниканен карагIдаьннар» яха лекци. 18.45. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаш хьокхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха вокально-инструментальни ансамбль.

19 ОКТЯБРЬ.

С. М. Кирова цIерагIара салаIарен культуран парк. Кхачан промышленноста болхлой денна хетадаь халкъа сакъердамаш. 10.00. Спортивни майда. Йоккхача теннисах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Баьццара театр. Н. К. Крупскаяй цIерагIарча культура Дворецa художественни самодеятельноста концерт. 16.00. КинолекториЙ. «СССР-е кхачан промышленность дегIаяр» яха лекци. 18.30. Тематически киноп хьокхар. 19.00. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00 — 11.00. «Заманхо» яха кинотеатр. 10.00. «Луна-парк» яха дIа-хьа лела чехословацки аттракцион. 14.00. «Тахан кхачан промышленноста болхлой ди да» яхача выставке беседа. 18.00. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаш хьокхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Н. К. Крупскаяй цIерагIара культура Дворец. 10.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. 16.00. Хьалхара эрсий революци хинна 70 шу дизара хетаяь «Хьалхара штурм» яхача выставка беседа. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Голубой экспресс» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

I ПРОГРАММА
18 октябрь.

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени «Абвгдейка». 10.00 — Босбола телевидени. «Iуйранара почта» яха музыкальни программа». 10.30 — Радзинский. «Ольга Сергеевна» яха телевизионни дукха серийни повесть. 4-гIа дакъа. 11.35 — Босбола телевидени. Классически ашарий концерт. 12.25 — Информационни программа. Франце президент Жискар Д.Эстен кхаьчав. 13.00 — Босбола телевидени. Документальни фильмай программа. 13.50 — «ДикагIа дола товараш дукхагIа». 14.20 — Босбола телевидени. «Эрсий ашараш массанахьа йовз сона». Ленинградера передача. 15.00 — Босбола телевидени. «Iалам а саг а». 15.30 — Страсбургски филармонически оркестран концерт (Франция). 16.00 — «УнахцIено» яхача программа почта. 16.30 — Босбола телевидени. «Хьайбай дунен тIа». 17.30— Босбола телевидени. «Дошо боргIилгах бола фаьлг» яха мультфильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15— Футболах йола СССР чемпионат. Донецкера трансляци. Йистеньяча— киноочерк. 19.45 — Босбола телевидени. Центральни телевидене экрана тIа эггара хьалха «Сийна ша» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Мехкарий Дерригдунен вIашагIакхетара хетадаь искусства мастерий концерт. 23.00 — КIалатохаргах латара СССР Чемпионат. Харьковера передача. Йистеньяча— кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.00 — Дешархошта йола передача (нохчий меттала). 13.30 — Идеологически балха практикацара. «Парткома секретарь Сомов» яха документальни фильм. 13.50—Кхоана кхачан промышленноста болхлой Ди да. 14.00 — Киножурнал. 14.10— Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артисткаца Чипиженкоца вIашагIкхетар. 14.40 — «Василий Теркин» яха телевизионни спектакль 1-гIа, 2-гIа сереш.

I ПРОГРАММА
19 октябрь.

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — Босбола телевидени. Тенакий центральни театра «Алауддина тамашийна лампа» яхача фильма-спектакла премьера. 12.00 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Литературни произведенеш экрана тIа яхар «Фома Гордеев» яха художественни фильм. 15.10 — Босбола телевидени. Тахан — кхачан промышленноста болхлой Ди. СССР дулхен шурий промышленноста министерца Антоновца яь беседа. 15.15 — Босбола телевидени. Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.45 — Босбола телевидени. «Гамлет». Фильм-балет. Шостаковича ашараш. 17.25 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени «Россе керттера улица» яхача телевизионни документальни фильма премьера. «Стрежень» яха 7-гIа сери. 18.45 — Босбола телевидени. «Метрополитен» яхача музейра бIаь сурт. Выставкера репортаж. 19.45 — Босбола телевидени. Кошежевай стихах дола Остроаске илleш. 20.00 — Босбола телевидени. «Кинопикъбархой клуб». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Центральни телевидени Ерригсоюзни радио йоккхача симфонически оркестра сахьат». Программа юкъе Рахманинова шоллагIа симфони я. Передача дIахьу Доброхотова. 22.45 — КIалтохаргагIа латара СССР чемпионат. Харьковера передача. Йистеньяча—кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.25 — «Кагирхой творчество». Дешархошта йола передача. 15.40— Ленински гварди. «Петерс» яха художественни фильм.

РАДИО

18 октябрь.

6.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала). 15.00 — Рахманинов. 2-гIа концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Къарцхал» яха сатирически журнал (гIалгIай меттала). 16.00 — Халкъа тIахьожам дIахьош ба (нохчий меттала). 16.15 — «Дай мехка музыкальни вахар» яха радиожурнал (нохчий меттала).

19 октябрь.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Кагирхой оазаш» яха передача (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — Кхачан промышленноста болхлошта дола концерт (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Кхачан промышленноста болхлошта дола концерт дIахо дахьар (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш хилен секунде 7—12 метр чIоагIа малхбоалехьара мух а хьеккхаш, фегара температура республике гIолла 8—13 градуси, город Грозне — 10—12 градуси йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен юкъ-юкъе морхаш а йолаш, 19 октябре — цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, 20 октябре — йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш хилен секунде 5—10 метр чIоагIа Къулбехьен - Малхбоалехьара хьеккхаш мух а болаш, фегара температура буйсана— 4—9 градуси, дийнахьа — 8—13 градуси йIайха йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

А. ШЕРИПОВА ЦIЕРАГIЧА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХАЧА ЗАВОДО ДIАХОЙТ

Советски Эскаре гIулакх дечара цIабаьхкача бIухошка, юкъера школа чакхъяьккхача кагийча нахаген мехкарашкеи, тха заводе болх бе безам болаш мелбарашка.

Нагахь санна технологически установкай оператора, товарни оператора, технологически оборудовани тоаеча слесара, токара, лаборанта, электромонтера, КИП слесара, технологически компрессорен насосийи машиниста, слесара-жестянщика, слесара-вентиляционника, кочегара специальносташ Iомае шун безам бале.

ТХА ЗАВОДЕ БОЛХ БЕ ДУВЛА!

Хержача специальностага хьежжа, цхьайолча хана завода цехешкеи лабораторешкеи беча балха тIера дувлаш а 3—6 бетта дешеи производственни практикаеи вIаштIехьдаргда шун.

Дешаш долча хана шун алапи 95—105 сом хургда Дийша даьнначули йоагIаш йола разряд енначули тIехьагIа алапи цунга хьежжа дукхагIа хургда.

Заводо дезал боацараштa дика кийчъяьча общежите моттиг лу, Грознефтяная яхача станцера Заградино яхача станце кхачалца пригородни поездаца дIа-юха аха льготаш лу. Йолаш я заводе берий комбинат а.

Йолаш я завода доалахьа Нохч-ГIалгIайчене хозача моттига — Рошничу яхача юрта дика кийчъяь салаIара база, Iаьржача форда йисте Лазаревске яхача юрта — салаIара база. Шерра шера завода болхлой салаIара цIеношка, санаторешка, профилакторешка ухаш салоIаш а дарба дайташ а ба.

Балха отта направлени хьаэпа ваха веза:

Гор. Грозный, проспект Победы, 40 нах балха увттабарен информацен бюро, е Заводской район, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод. Цига воагIар № 2, № 8 йолча трамвайшца «Труд» яхача кхачалца ва веза.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтери — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерия — 2-54-30. корректорская—2-89-88.

Газет арадуьл шинарен, ерен, шоаттен денощка.

Заказ № 6673.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.